

UNIVERZITA KARLOVA
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

Katedra: Pracoviště orální historie - soudobé dějiny

Bc. Eliška Bridges

Indiánská subkultura v České republice

The American Indian Subculture in the Czech Republic

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Hlaváček

Praha 2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně. Všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze 28. 6. 2017

Eliška Bridges

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucímu práce Mgr. Jiřímu Hlaváčkovi za jeho trpělivost a podnětné rady a připomínky, dále všem svým narátorům, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout, a všem, kteří mi ochotně zapůjčili tištěné materiály, jmenovitě Pavlu Černému, Dušanu Hanákovi a Milanu Mrázovi.

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na téma české indiánské subkultury, tedy skupinu osob, které se zajímají o kulturu severoamerických indiánů a transformují její určité znaky do našeho prostředí. Výzkum byl prováděn metodou orální historie s využitím tematických rozhovorů s biografickým úvodem, které byly realizovány během jednoho setkání. Metodologie výzkumu ve svých jednotlivých fázích od výběru a oslovování narátorů, přes realizaci rozhovorů až po analytické a interpretační postupy je uvedena v první části práce. Ta končí hodnocením kvality výzkumu a jeho etickými aspekty. Druhou část práce tvoří interpretace shromážděného materiálu. Ta nejprve popisuje historii hnutí s přesahem do současnosti. Věnuje se jeho zrození a následnému vývoji, vyzdvihuje určité skupiny a aktivity a věnuje se také občanskému sdružení Indian Corral. Následně se zabývá znaky a projevy subkultury, kam spadají aktivity členů subkultury, otázka duchovna, obchodu a vliv koníčku na životní styl členů subkultury.

Klíčová slova:

- orální historie
- subkultura
- oživená historie
- čeští indiáni/euroindiáni

Abstract

This study explores the Czech American Indian Subculture, a group of Czech people interested in the cultures of North American Indians, who participate in recreating and enacting some of the cultures' characteristics. The research was conducted via the Oral History method with the use of Interviews with biographic introductions. These Interviews were conducted during one meeting. Section One details the particular stages of research methodology including selection of narrators; interviewing techniques; analytical and interpretative procedures; and an evaluation of the research and its ethical aspects. Section Two presents the interpretation of the interviews and other accumulated material. It describes the Czech American Indian subculture's history and its structure today by focusing on the creation and subsequent development of some specific groups and activities, and it introduces the citizens association „Indian Corral”. Finally, it deals with the subculture's characteristics and manifestations, questions of spirituality, business, and how this hobby impacts the lifestyle of its members.

Key words:

- Oral History
- Subculture
- Living History
- Czech Indians/Euroindians

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Metodologie.....	3
2.1. Teoretické zakotvení práce.....	3
2.2. Výběr vzorku a prostředí výzkumu.....	5
2.2.1. Výběr narátorů.....	5
2.2.2. Oslovování narátorů.....	6
2.3. Rozhovory.....	7
2.3.1. Příprava na rozhovor.....	7
2.3.2. Realizace rozhovorů.....	8
2.3.3. Protokoly o rozhovorech.....	11
2.3.4. Přepis rozhovorů.....	12
2.4. Analytické a interpretační postupy.....	13
2.5. Hodnocení kvality výzkumu.....	15
2.6. Etické aspekty výzkumu.....	16
3. Empirická část.....	18
3.1. Historie.....	18
3.1.1. Vytvoření subkultury.....	20
3.1.2. Vývoj po roce 1989.....	24
3.1.2.1. Indian Corral.....	25
3.1.2.2. Výběr kmene.....	27
3.1.2.3. Moravská wačipi.....	28
3.1.2.4. Lesní indiáni.....	29
3.1.2.5. Taneční slavnost pow wow.....	30
3.1.2.6. Tiskoviny.....	31
3.1.2.7. Zlomy 90. let.....	33
3.1.3. Po roce 2000.....	35
3.1.4. Reflexe.....	38
3.2. Znaky a projevy subkultury.....	40
3.2.1. Aktivity.....	40

3.2.1.1.	Stylové akce.....	41
3.2.1.2.	Civilní akce.....	42
3.2.1.3.	Pow wow	45
3.2.2.	Duchovno.....	48
3.2.3.	Obchod.....	53
3.2.3.1.	Výrobky a jejich prodej	53
3.2.3.2.	Vystoupení	55
3.2.3.3.	Literatura a další	57
3.2.3.4.	Kritika.....	58
3.2.4.	Každodennost.....	60
3.2.4.1.	Jména a přezdívky	61
3.2.4.2.	Styl oblékání a úpravy zevnějšku	64
3.2.4.3.	Styl bydlení.....	66
3.2.4.4.	Partnerství a rodičovství	67
4.	Závěr	70
	Seznam pramenů a literatury	73
	Seznam příloh	76

1. Úvod

Cílem této diplomové práce je poukázat na méně známou subkulturu českého prostředí, zmapovat počátky hnutí, které sdružilo osoby, jež se různým způsobem zajímají o kulturu severoamerických indiánů, a jeho postupný vývoj i v kontextu aktuální politické situace v zemi. Dále také vyzdvihnout charakteristické rysy skupiny jako různá nepsaná pravidla, zvyky, slang, indiánská jména a přezdívky uvnitř hnutí, ale i takové, které se projevují navenek ve stylu oblékání, bydlení, hudebního stylu apod. Narátoři byli vybráni tak, aby co nejlépe postihli různorodost přístupu k této volnočasové aktivitě. Pro některé znamenala mládí prožité v přírodě, pro jiné se stala životní filosofií, pro další způsobem obživy. Mezi členy subkultury se najdou i tací, kteří byli adoptováni a stali se tak opravdu napůl indiány.

Téma je v českém akademickém prostředí prakticky neznámé. Nejedná se o fenomén s dlouhou historií jako je trempink, ani hudební proud oslovující větší množství zájemců. České indiány je možno zařadit mezi kluby „living history” (tj. oživlé či oživené historie), šermíře, historické tanečníky, trapery atp.

Volbu tématu ovlivnila má osobní zkušenost se subkulturou, jíž jsem byla několik let sama aktivní členkou. Uvědomovala jsem si, že díky přednostem orální historie, budu mít možnost získat kvalitní informace, na jejichž základě bude možné subkulturu dobře obsáhnout. Blízký kontakt se skupinou mi otevřel dveře k mnohým narátorům, a i v rámci vedení rozhovorů působil jako garant pochopení zájmu. Někteří z narátorů si dříve prošli nepříjemnými zkušenostmi s žurnalisty, kteří zesměšlili, jak je samé, tak i celé hnutí.

Osobně jsem se se zájmem o indiány setkala ve 14 letech skrze členství ve skautském oddíle. Brzy na to jsem se začala účastnit prvních táboření v oblasti, kde jsem žila s rodiči a v následujících letech jsem se stala členkou organizace Indian Corral, účastnila jsem se velkých letních táboření, přednášek, workshopů a nakonec jsem se začala věnovat moderním pow wow tancům. Jako tanečnice jsem pak navštěvovala evropské taneční slavnosti, ať už u nás, v Německu, Polsku či v Anglii. Aktivně jsem se v subkultuře

pohybovala do svých 25 let. Mezi jejími členy mám stále přátele a známé.

Na diplomové práci jsem začala pracovat koncem roku 2013, rozhovory byly realizovány během března a dubna 2014, v květnu jsem pak začala pracovat na prepisech. Nicméně následné tragické rodinné události způsobily, že jsem se k dokončení vrátila až v roce 2017.

2. Metodologie

2.1. Teoretické zakotvení práce

Při zpracovávání projektu jsem pracovala s metodou orální historie, která využívá informací získaných od pamětníků, jejich vzpomínky, zkušenosti, názory a životní postoje, na jejichž základě se badatel či badatelka pokouší popsat dějinnou zkušenost¹ či jako v mém případě zachytit historii určité subkultury a popsat její hlavní znaky a projevy. Po metodologické stránce jsem využívala především knihu *Třetí strana trojúhelníku*², v menší míře pak *Recording Oral History*³ od Valerie Yow a *Kvalitativní výzkum*⁴ Jana Hendla. K tématu indiánské subkultury jsem v českém akademickém prostředí bohužel nenašla žádný publikovaný výzkum, proto jsem čerpala inspiraci alespoň z prací, které se věnují výzkumu subkultur českého prostředí. Byly to především knihy *Folklor atomového věku*⁵ a *Ostrůvky svobody*.⁶ Výzkum, který se tématice indiánské subkultury věnuje, byl publikován na Slovensku v knize *Alternatíva, životný štýl, identita?*⁷ Studie je dílem amerikanisty Radoslava Hlúška, který čerpal informace ze zúčastněného pozorování, dotazníků, interview a neformálních rozhovorů.⁸

Užívání označení „indiánská kultura“ není projevem neznalosti pomíjející množství domorodých skupin Severní Ameriky, pro které by se více hodilo používat množného čísla, ale jde o souborné označení odkazující na určitý životní styl a kulturní a náboženské zvyklosti, obdobně jako bychom použili výrazu „evropská kultura“. Slovo „indián“ uvádím s malým písmenem, neboť jej vnímám jako obecné označení, nikoliv jako označení

¹ VANĚK, Miroslav; MŮCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 9.

² VANĚK, Miroslav; MŮCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první.

³ YOW, Valerie R.: *Recording Oral History. A guide for the Humanities and Social Sciences*. AltaMira Press, 2005, vydání druhé.

⁴ HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Portál, Praha, 2005, vydání první.

⁵ JANEČEK, Petr (ed.): *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Plot, Praha, 2011.

⁶ VANĚK, Miroslav a kolektiv: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*. ÚSD AV ČR a Votobia, Praha, 2002.

⁷ DEÁK, Dušan, HLÚŠEK, Radoslav, LETAVAJOVÁ, Silvia, PRIEČKO, Martin: *Alternatíva, životný štýl, identita? Niekoľko pohľadov na súčasnú slovenskú spoločnosť*. Magma. Čadca, 2010.

⁸ Tamtéž, str. 52.

příslušníka etnické skupiny (např. Šajen, Lakota, Černonožec). Pokud ovšem cituji tištěný pramen, uvádím formu dle pisatele, tedy i s velkým písmenem. Sami příslušníci subkultury se označují za „euroindiány” či „hobysty”⁹. Jsou to označení obecně přijímaná, která v obou případech poukazují na výskyt tohoto koníčku i za hranicemi České republiky. Pro potřeby této práce jsem se rozhodla používat označení „čeští indiáni” případně němečtí, polští apod. Myslím tím osoby, které jsou součástí evropských subkultur. Nejedná se o označení původních obyvatel Ameriky, kteří by se přestěhovali a žili v Česku či jinde v Evropě. V odkazech na etnické indiány používám obratů „původní obyvatelé Ameriky”, „američtí či severoameričtí indiáni”, sami narátoři pak často používají anglického výrazu „native”. V rámci subkultury se běžně používá obratu „dělat indiány” jako jeho ekvivalent používám výraz „indiánství”.

Subkulturu vnímám jako skupinu definovanou společně sdílenou zábavou či způsobem trávení volného času, která disponuje minimálně jedním sdíleným faktorem, na jehož základě vytváří vlastní tradice.¹⁰ Českou indiánskou subkulturu zaštiťuje občanské sdružení Indian Corral Westerners International¹¹.

Otázky, které mne v rámci výzkumu zajímaly, se týkaly především prvotních impulsů, které přivedly narátory k zájmu o americké indiány. Jak velkou roli v tomto ohledu hrál vzdor proti komunistickému režimu, jednalo-li se o útěk od reality a ponoření se do zasněnosti a romantiky či o snahu o spojení s přírodou? Jak tyto prvotní motivy souvisely s nedostatkem spirituality v moderním životě a s krizí systému obecně. Vytřídění výzkumného problému a jeho zpracování do otázek jsem se věnovala v rámci přípravy na vedení rozhovorů.

Pro účely svého výzkumu jsem se rozhodla vést interview - tematické rozhovory s biografickým úvodem, které jsem realizovala během jednoho sezení. K rozhodnutí použít metodu tematických rozhovorů, oproti metodě životopisných vyprávění, která se tradičně odehrávají při dvou setkáních, mě vedlo specifické zaměření projektu i časová a finanční

⁹ Z německého Hobbyst - označení pro člověka majícího určitý zájem.

¹⁰ JANEČEK, Petr (ed.): *Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Plot, Praha, 2011.; str. 8 - 9.

¹¹ Oficiální stránky občanského sdružení www.indiancorral.cz.

náročnost terénního výzkumu. Pokud jsem totiž chtěla postihnout celé hnutí, musela jsem oslovit narátory z různých konců republiky, u kterých jsem nemohla očekávat, že přicestují oni za mnou.

2.2. Výběr vzorku a prostředí výzkumu

2.2.1. Výběr narátorů

Při výběru vhodných narátorů jsem nejprve vyšla ze své osobní zkušenosti přímého účastníka (insidera). Zamýšlela jsem se nad tím, kdo má velký přehled o českém indiánském hnutí, kdo vlastní kmenové zápisky či kroniky a fotografie hlavně ze starších akcí, a kdo se výrazně prosadil v určité specifické oblasti (umělecké řemeslo, pow wow kultura - hudba a tanec, spiritualita). Tím vznikl klíč výběru kombinující dva parametry - dlouhodobý účastník a specifická oblast zájmu. Právě dlouhodobí účastníci mají větší množství archivního materiálu a také větší povědomí o hnutí celkově. Specifická oblast zájmu mi dále pomohla poukázat na široké rozpětí aktivit uvnitř subkultury. Při výběru narátorů jsem také přihlédla k jejich členství v občanském sdružení Indian Corral a to tak, aby mezi nimi byli zastoupeni jak členové, tak lidé stojící mimo. Dále jsem se snažila vybrat, a někde i upřednostnit, ženy - narátorky oproti jejich mužským protějškům. K tomuto kroku mě vedla skutečnost, že počet žen, které se tomuto zájmu dlouhodobě věnují, je mnohem nižší.

Po sestavení tohoto seznamu jsem si uvědomila, že s využitím pouze vlastní zkušenosti zřejmě došlo ke zkreslení pohledu na zkoumanou oblast. Abych se tomu vyvarovala, rozhodla jsem se následovat doporučení V. Yow pro výzkum komunit¹² a vést informační rozhovory s různými členy subkultury a zeptat se jich nejen na doporučení vhodných narátorů, kteří mají dobré povědomí o historii a vývoji tohoto zájmu, ale také na osoby, které vlastní kroniky, výtisky zájmových časopisů či fotografie. Další otázky pak měly směřovat k tématům, která by bylo dobré vyzdvihnout, které události by bylo vhodné zachytit a co by se rád/a z výsledků studie dozvěděl/a. První informační interview jsem

¹² YOW, Valerie R.: *Recording Oral History. A guide for the humanities and social sciences*. Altamira Press, 2005; str. 194.

realizovala již v prosinci 2013 s R. Konečným, druhé v lednu 2014 s P. Moukou a třetí v rámci přípravného rozhovoru s M. Mrázem v březnu 2014, jehož se účastnila také K. Majerová. Jednalo se o neformální setkání, všichni výše zmínění jsou mými dlouholetými kamarády. Především jsem se zaměřila na téma vhodných narátorů, ale zazněly i zajímavé otázky (např. zda se podaří nalézt sjednocující impuls počátku zájmu) a podněty (postihnout široký záběr hnutí), které přispěly k upřesnění okruhů a zpřesnění otázek.

Již v prvním z těchto rozhovorů se ukázalo, že moje znalost prvních českých indiánů není dostačující. Minimálně tři narátory bylo vhodné doplnit či zaměnit za jiné. S pomocí takto získaných informací jsem došla k úpravě seznamu narátorů, který byl doplněn o pamětníky starších událostí, se kterými jsem se já osobně nesetkala. Tímto postupem jsem došla k seznamu 21 potenciálních narátorů.

2.2.2. Oslovování narátorů

Oslovování narátorů proběhlo v období od 6. března 2014 do 27. března 2014 v několika fázích tak, abych byla schopna reagovat na případné dotazy a domlouvat termíny rozhovorů. Oslovovací dopis¹³ jsem vytvořila na základě doporučení V. Yow¹⁴ a autorů M. Vaňka a P. Mückeho¹⁵ a to tak, aby poskytl jasné informace o zaměření a cíli projektu, o způsobu uložení nahraného materiálu a samozřejmě mé kontaktní údaje. K oslovení pamětníků jsem se rozhodla použít emailovou formu. Hlavním důvodem byla dostupnost emailového kontaktu na narátory, který jsem buď sama vlastnila z dřívější doby, nebo jsem jej našla v seznamu styčných osob na webových stránkách občanského sdružení Indian Corral.¹⁶ Zbývající kontakty jsem získala od přátel a hospodářky Indian Corralu. S jedním potenciálním narátorem jsem byla osobně seznámena během akce pořádané českým indiánským hnutím. Z těchto 21 osob¹⁷ jsem pouze třem zaslala oslovovací dopis poštou, s dvěma jsem se domluvila osobně a všechny ostatní jsem kontaktovala pomocí emailu.

¹³ Ukázka oslovovacího dopisu, příloha č. 1.

¹⁴ YOW, Valerie R.: *Recording Oral History. A guide for the humanities and social sciences*. Altamira Press, 2005; str. 195.

¹⁵ VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 141, 236 - 237.

¹⁶ <http://indiancorral.cz/kontakty/stycne-osoby>; cit. 10. 3. 2014.

¹⁷ Tabulka - oslovení narátorů, příloha č. 2.

Pružnost této komunikace byla velkým přínosem pro snadné ujasnění záměru práce, zodpovídání dotazů, potvrzení či odmítnutí účasti a domlouvání termínů rozhovorů. Z 21 oslovených se mi s jedním nepodařilo navázat kontakt, posléze jsem zjistila, že část roku tráví ve Spojených státech amerických, s jedním jsme nenašli vhodný termín a pět osob svou účast odmítlo. Jako důvod uvedli časovou vytíženost, složitou rodinnou situaci i svou nedůležitost v rámci daného projektu. Jejich rozhodnutí jsem respektovala, poděkovala jsem jim za odpověď a ukončila komunikaci.

Zbývajících 14 narátorů, mezi nimi čtyři ženy, s nimiž jsem rozhovory nakonec uskutečnila, se pohybovalo ve věkovém rozmezí od 30 do 68 let a pocházeli z různých koutů České republiky. Za narátory jsem po domluvě termínu vyjízďela do místa jejich bydliště, kde se odehrálo 11 rozhovorů, pouze tři byly natočeny v kavárenském nebo kulturním zařízení ve větším městě poblíž jejich místa bydliště. Samotná interview jsem realizovala v období od 18. března 2014 do 23. dubna 2014.

2.3. Rozhovory

2.3.1. Příprava na rozhovor

Pro natáčení rozhovorů jsem si obstarala nahrávací zařízení, které se osvědčilo nejen vzhledem k technickým parametrům, ale i velikosti přístroje, jež nepůsobilo při vedení interview rušivě. Již během sestavování seznamu potenciálních narátorů jsem pracovala s tématy, která mě ve výzkumu zajímala. Ta byla doplněna díky informačním rozhovorům. Z prvních témat jsem nakonec vytvořila průvodce rozhovorem¹⁸ s 13 okruhy, ke kterým jsem si sepsala základní otázky a hesla k možnému rozvinutí tématu. Tento postup mi byl velmi nápomocný při kladení otázek, které jsem už jednou sama formulovala a bylo tedy snazší si je vybavit. Před každým rozhovorem jsem si také poznamenala, jaké je zaměření narátora v rámci zájmu, na které jsem se chtěla v interview blíže zaměřit. Pro nahrávání jsem si připravila také sešit na poznámky.

Dva z narátorů mě požádali předem o osobní setkání, kde si chtěli ujasnit průběh

¹⁸ Viz příloha č. 4.

rozhovoru, tematické okruhy, šíří využití rozhovoru a další podrobnosti. Zájem o ujasnění záměru a významu výzkumu pramenil ze skutečnosti, že se narátoři aktivně věnují i jiným zájmům, především trempinku. U obou narátorů se navíc projevila jistá nedůvěra i špatná zkušenost z minulosti, kdy, jak mi sami sdělili, poskytl rozhovory nebo materiály žurnalistům a ti je pak formulovali způsobem, který informace překroutil a narátory zesměšnil. Byť jsem neměla možnost si publikované články přečíst a nevím tedy, jak byl narátor a subkultura prezentována, ostych a nedůvěra oslovených pamětníků byla zřejmá. U obou těchto přípravných rozhovorů byly přítomny partnerky narátorů. I ony se zapojovaly do diskuse a kladly otázky týkající se výzkumu. Chtěly se ujistit, že jejich partneři nebudou vystaveni další negativní zkušenosti. Jejich názory pak jistě ovlivnily rozhodnutí partnerů. Po ujasnění si záměru výzkumu a vytvoření důvěry mezi oslovenými a mnou jako tazatelkou se oba narátoři rozhodli rozhovor poskytnout.

2.3.2. Realizace rozhovorů

Jak už jsem zmínila, většina rozhovorů se odehrála v bydlíšti narátorů.¹⁹ Přijetí bylo vždy milé, většina z narátorů měla dokonce připraveno pohoštění. Část setkání se odehrávala v duchu běžné návštěvy. Při této fázi jsme si také vyjasňovali poslední nejasnosti o průběhu rozhovoru. S narátory jsem byla domluvena na soukromém setkání bez přítomnosti třetí osoby a v klidném prostředí vhodném pro nahrávání. Tato kritéria nebyla dodržena ve dvou případech. Při natáčení rozhovoru s nejstarším účastníkem projektu seděla jeho manželka ve vedlejší místnosti, byť tak aby mohla poslouchat a sledovat průběh rozhovoru. Toto uspořádání bylo na žádost narátora, který trpí zdravotními problémy. Manželka do rozhovoru nijak nezasahovala, ale pro vyprávěcího byla její přítomnost důležitá. V druhém případě se jednalo o narátora, který bydlí na lesní samotě, kam je možné se dostat pouze osobním vozidlem. Byli jsme domluveni na uskutečnění rozhovoru v místě bydlíště, ale nakonec jsme neměli k dispozici automobil, a proto jsme rozhovor natáčeli v kavárně. Toto prostředí nebylo ideální volbou, přestože nám obsluha ochotně vypnula hudbu a seděli jsme v rohu vedlejší místnosti kavárny. Rozhovor rušili,

¹⁹ Tabulka - realizované rozhovory, příloha č. 3.

jak ostatní hosté, tak obsluha. Narátor bohužel o příhodnějším místě nevěděl. Další výjimkou oproti bydlišti narátora bylo natáčení v prostorách kulturního zařízení přiléhajícího k zoologické zahradě. Jednalo se o bývalé pracoviště jednoho z narátorů a o stávající pracoviště druhého. Díky tomu jsme měli možnost půjčit si klíče od jednoho ze sálů, kde nás nikdo nerušil.

Před započítím nahrávání jsem si poznamenala do sešitu jméno narátora a datum. Tyto informace jsem následně nahrála do úvodu rozhovoru. Zapsání si této zdánlivé banality mi pomohlo vyhnout se přeráknutí, ale také jsem jej využila jako hlavičku k dalším poznámkám, které jsem si zapisovala během natáčení. Další informací byl většinou rok narození narátora/rky a případně rok, kdy se začal/a zajímat o indiány. Další poznámky byli individuální. Tyto zápisky byly užitečné nejen při vedení rozhovoru, ale také při komunikaci s narátory, kdy jsem mohla zmínit knihu či událost, na kterou mě upozornil někdo jiný. Zároveň mi posloužily i jako podklad pro protokoly o rozhovorech.

Připravený průvodce rozhovorem jsem měla volně položený před sebou nebo vedle sebe, abych do něj měla možnost pohodlně nahlédnout, ale snažila jsem se, abych stále udržela kontakt s narátorem. Při prvních rozhovorech jsem měla trochu problém jasně formulovat doplňující otázky, ale to se s každým rozhovorem lepšilo. Nemyslím si, že by tato skutečnost nějak negativně ovlivnila kvalitu rozhovorů. Každý narátor/ka měl/a svůj specifický způsob projevu, většina z nich byla z počátku nervózní, ale během rozhovoru nervozita opadla. Zaznamenané rozhovory se pohybují v rozpětí od 29 minut po 2 hodiny a 42 minut.

Nejkratší byl rozhovor s Andreou Švárovou, kterou jako narátorku navrhl její manžel. Jelikož jsem měla příslibeny rozhovory pouze třemi ženami, rozhodla jsem nabídku využít. Jak se v průběhu rozhovoru ukázalo, Andrea Švárová je velmi energická žena s uspořádanými názory, které prezentuje zcela otevřeně. Některých okruhů jsme se proto téměř nedotkly (např. indiánské spirituality vůči, které se jasně vymezila tvrzením „jsem Češka“.) Naopak nejdelší byl rozhovor s Milanem Mrázem, který rád a obsírně vypráví. Vzhledem k délce působení v hnutí a jeho četným aktivitám měl opravdu hodně, co říct. V

druhé části rozhovoru se sice neubráníl opakování některých myšlenek, ale zmínka většinou přinesla doplnění původní informace.

Nečekanými okolnostmi, které interview provázely, bylo užívání vulgarismů a otevřená kritika třetích osob a dále šokující opilost jednoho z narátorů. Jak již jsem zmiňovala výše, jeden z rozhovorů byl realizován v kavárně, kde si narátor, byť bylo stále dopoledne, objednal pivo a nezůstalo u jednoho. Nejprve mě nenapadlo nijak zasahovat, narátora znám a vím, že toto u něj není neobvyklé. Až během rozhovoru, kdy začal volně používat jadrné vulgarismy, přehánět přirovnání a odbíhat od tématu, mi došlo, že je opilý. Naštěstí si i narátor uvědomil nastalou situaci a pít přestal. Celou situací jsem byla natolik rozčarována, že jsem se obávala, že rozhovor nebude vůbec použitelný. Jak se však ukázalo při přepise, mé obavy se nenaplnily. S vulgarismy jsem se setkala ještě v jednom případě, kdy byl narátor ze začátku velmi nervózní, avšak koncem rozhovoru přešel do druhého extrému, kdy začal používat vulgarismy a otevřeně kritizovat vybrané členy hnutí. Domnívám se, že se zde negativně projevila moje role přímé účastnice či bývalé členky subkultury. Myslím si, že před zcela cizím tazatelem by se pamětníci snažili zachovat si slušnost a korektnost vystupování. Na druhou stranu právě tyto dva narátoři zdůraznili, že jinému tazateli by rozhovor neposkytli. Role insidera s sebou nese přirozeně i další klady a zápory. Pozitivně lze vnímat obeznámenost se subkulturou, která může pomoci přesněji zacílit otázky. Na druhou stranu narátor může mít pocit, že je zbytečné zmiňovat některé detaily, neboť je tazatel zná. Rozložení tohoto vlivu je u každého rozhovoru individuální. Může dojít k nezachycení zajímavých detailů, avšak v jiném případě může popisování „nudných“ faktů vést ke ztrátě narátorova zájmu.

Při setkáních u příležitosti natáčení rozhovorů jsem také měla možnost zjistit, jaké byly pohnutky, které vedly narátory k účasti na mém studentském projektu. Někteří brali svou účast z počátku pouze jako projevenou laskavost. Následně však přiznali, že vybavováním si vlastních vzpomínek a odpovídáním na otázky, které je samotné nikdy nenapadly, došli k tomu, že byli velmi rádi za možnost zúčastnit se a nahlédnout tak na svůj vlastní zájem z jiného úhlu. Jiné zaujal projekt od samého začátku. Zajímavým

momentem bylo přijetí jedním z nestorů českého indiánství, který se mě přímo zeptal, jak jsem se o něm a jeho kamarádovi dozvěděla. Když jsem odpověděla, že jsou oba v Indian Corralu velmi dobře známi, bylo nejprve znatelné překvapení a poté jisté zadostiučinění. Od rozhovorů s těmito muži mě přitom několik lidí odrazovalo, když tvrdili, že nebudou mít o setkání zájem. Opak byl pravdou. S narátory jsem se setkala poprvé, ale i tak byli v rozhovoru otevření a sdílní.

Po každém rozhovoru jsem narátory požádala o udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů.²⁰ Již při oslovení k účasti v projektu, jsem pamětníky upozornila na možnost vymezení využití nahraného materiálu. Kromě dvou, všichni ostatní narátoři souhlasili nejen s uložením rozhovoru v osobním archivu tazatelky, ale zároveň i s uložením ve Sbírce rozhovorů Centra orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a s jeho poskytováním k vědeckým a vzdělávacím účelům.

2.3.3. Protokoly o rozhovorech

Byť se doporučuje protokol či záznam o rozhovoru sepsat co nejdříve po realizování interview²¹, kdy jsou všechny okolnosti průběhu natáčení jasné, většinu protokolů jsem psala až s několikaletým odstupem. V době, kdy jsem realizovala samotná interview, jsem si pouze dělala poznámky, ať už přímo během rozhovoru či po jeho skončení. Celé formální záznamy jsem doplňovala až po dokončení přepisu. K tomuto přístupu mě vedlo především zavalení informacemi a intenzita terénního výzkumu, kdy jsem cestovala za narátory do jejich bydlišť a během dvou měsíců natočila 14 rozhovorů. Během následných přepisů jsem si velmi dobře vybavila situace i místa rozhovorů a doufám, že se mi i přes časový odstup podařilo dobře charakterizovat narátory, styl jejich projevu, popsat neobvyklé situace i prostředí nahrávání. Přesto porovnání se čtyřmi protokoly, které jsem psala v průběhu terénního výzkumu, jasně ukazuje podrobnější popisy a postřehy k průběhu rozhovorů. Sepsání protokolů o rozhovoru s velkým odstupem vnímám jako chybu.

²⁰ Viz příloha č. 5.

²¹ VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 154 - 156.

2.3.4. Přepis rozhovorů

Na přepisech jsem začala pracovat v květnu 2014, kdy jsem pouze mírně korigovala nespisovné výrazy do formy obecné češtiny. Když jsem pak od února 2017 v práci pokračovala, zjistila jsem, že si musím přesně stanovit, jaké zkratky budu používat k popsání zachycovaných jevů. Inspiraci jsem čerpala jak z odborné literatury především z knihy *Třetí strana trojúhelníka*²² a *Kvalitativní výzkum*²³, tak i z přepisů rozhovorů, které jsme používali v rámci předmětu *Analýza a interpretace narativních pramenů*. Soubor značek se následně osvědčil, nicméně problematickou byla úprava nespisovných výrazů. Kvůli jasnosti přepisu jsem se rozhodla uvádět některá slova v pravopisné formě (např. jestli místo *esli*, nějak místo *ňák*, občas místo *vobčas*), avšak narazila jsem u slovesa být. Poté, co jsem první dva přepsané rozhovory opravila, dle nově stanovených kritérií, zjistila jsem při následném poslechu, že přepsaný rozhovor a nahrávka vyznívají každý jinak, příliš se stírala osobnost narátora. Vzhledem k zastoupení narátorů z různých částí republiky se v mluveném slově projevil vliv nářečí. Po této zkušenosti jsem se rozhodla, co nejvíce v přepise zachovat podobu mluveného slova. Pro krátkou odmlku jsem užívala tři tečky, pro dlouhou odmlku tři tečky v hranaté závorce, projevy jako smích, odkašlání či nesrozumitelná místa jsem také uváděla v hranaté závorce. Pro nedokončená slova či věty užívám pomlčku. Popisy nonverbálních projevů a mimořádné události, které ovlivnily záznam, jsou uvedeny v kulaté závorce. Přezdívky a neoficiální jména lokalit jsem pro přehlednost uváděla s velkým písmenem. Souhrn těchto zkratk je součástí každého protokolu o rozhovoru. Z celkových 22 hodin 40 minut natočených rozhovorů vzešlo na 400 stran přepisu. Šlo o velmi zdlouhavý a vyčerpávající proces. Jak se však ukázalo později, přehled o obsahu jednotlivých interview, který jsem díky této práci získala, se stal hodnotným základem pro obsahovou analýzu rozhovorů. Přepis rozhovorů je náročnou aktivitou především kvůli míře koncentrace, kterou pisatel potřebuje. Osobně jsem ze začátku bojovala s nepříjemným pocitem slyšet svůj vlastní hlas, navíc v podobě zdeformované zpomalením. Stejně tak na mě rušivě působila intonace některých narátorů

²² Tamtéž; str. 156 - 157.

²³ HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Portál, Praha, 2005, vydání první; str. 208 - 209.

změněná zpomaleným přehráváním. V takových případech jsem ztrácela koncentraci a práci musela přerušit. U prvních rozhovorů mi prepis jedné hodiny záznamu trval až deset hodin. Špatně slyšitelné pasáže jsem si vracela a poslouchala znovu. Postupně se stanovením značek a hlavně dvojí fází prepisu, kdy jsem nahrávku nevracela, ale nejasná či chybějící místa opravovala při druhém poslechu, se proces zrychlil až na konečných šest hodin na jednu hodinu záznamu.

2.4. Analytické a interpretační postupy

Cílem analýzy rozhovoru je vysvětlení narátorových sdělení a pochopení jejich obsahu a smyslu. Na analýzu jednotlivých rozhovorů pak navazuje a úzce s ní souvisí významová interpretace.²⁴

Předstupněm analýzy je již samotné stanovení tématu a cíle projektu, určení kritérií pro výběr narátorů i průběh jednotlivých rozhovorů, které spoluvytváří rámec pro samotnou analýzu.²⁵ Jako první jsem se věnovala analýze prostředí a nonverbálních jevů. Zaměřila jsem se na popis prostředí, ve kterém se rozhovor odehrával (specifické dekorace, uspořádání místnosti, množství a styl nábytku), tedy aspekty s důležitou výpovědní hodnotou ve vztahu ke zkoumané subkultuře. Dále jsem se snažila zachytit nonverbální projevy narátorů, jejich uvolněnost či nervozitu. Tyto poznatky jsou součástí protokolů k jednotlivým rozhovorům. Stejně tak i jazyková analýza, kde jsem poukázala především na nadužívání výplňkových slov, vulgarismy a nářečí.

Nejrozsáhlejší byla obsahová analýza. Inspirovala jsem se postupem navrhovaným Milanem Otáhalem, kdy jsem si pomocí tzv. kondenzace²⁶ vydělila přínosná sdělení a eliminovala místa odběhnutí od tématu a opakování. Vzhledem k tomu, že jsem obsahovou analýzu prováděla v papírové formě a ne elektronické, zvýrazňovala jsem si podstatná sdělení a odbočení jsem si označovala poznámkami tak, abych pasáž snadno našla v případě, že bych následným postupem zjistila, že je informace relevantní. Indexaci prepisů

²⁴ VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 171 a 188.

²⁵ Tamtéž; str. 166.

²⁶ Tamtéž; str. 175.

a tvorbu rejstříků²⁷, tedy podchycení jednotlivých prvků rozhovorů, jsem prováděla souběžně s kondenzací textu. Práci na prepisech jsem si začala uvědomovat stěžejní témata, která nevycházela přesně ze struktury tematických okruhů *interview guide*, ale která vycházela z projevu narátorů a formulování jejich vzpomínek a názorů. Z původních 13 okruhů průvodce rozhovorem se vyčlenilo šest okruhů, které vytvořily dva pilíře problematiky - historii hnutí a znaky a projevy subkultury. Ke každému nově určenému tematickému okruhu jsem si připsala hesla a určila barvu. Jednotlivé rozhovory jsem postupně pročítala a barevně si označovala podtržením důležité pasáže, na okraj stránky jsem si psala poznámky a hesla. Stránky jsem si označovala barevnými štítky s hesly.

Během této práce se začala objevovat místa, která přestala dávat smysl v kontextu kategorie. Taková místa jsem v této fázi analýzy ponechala u původně určené kategorie, označila je příslušnou barvou a heslem. Během interpretace se ukázalo, že jejich vztah byl podstatnější vzhledem k jinému tématu. Příkladem takové situace byla kategorie s názvem „Ženy“, která samostatně nedávala smysl, proto jsem ji následně rozdělila a přiřadila k tématům „Duchovno“ a „Partnerství a rodičovství“.

Pro postup, který jsem k indexaci použila, jsem se inspirovala metodou zakotvené teorie s trojí fází kódování, kdy otevřeným kódováním došlo k tematickému rozkrytí textu a určení kategorií, axiálním kódováním k odhalení vztahů mezi jednotlivými kategoriemi, což vedlo k opuštění některých témat a zaměření na hlubší zkoumání jiných a selektivní kódování s přesahem do interpretace analyzovaného materiálu, kde došlo k integraci výsledků předchozího zkoumání.²⁸

K interpretaci²⁹ jsem přistupovala z perspektivy svého projektu a jeho předmětu výzkumu. Pokusila jsem se naplnit jeho cíl a to zmapovat české indiánské hnutí a poukázat na jeho specifika. Snažila jsem využít vzpomínky, názory a sebereflexi narátorů a vytvořit tak čitelný obraz subkultury. Interpretaci dat jsem doplňovala citacemi z rozhovorů, interních časopisů a oběžníků a relevantní literatury. Citace z interview jsem redakčně

²⁷ Tamtéž; str. 175.

²⁸ HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum. Základní metody a aplikace*. Portál, Praha, 2005, vydání první; str. 246 - 251.

²⁹ VANĚK, Miroslav; MŮCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 188 - 189.

upravovala, především gramaticky, aby odpovídala běžnému vnímání tištěného textu.³⁰ Přesné citace, které jsem zkusila použít, působila v kontextu rušivě. V průběhu interpretace jsem si byla vědoma aspektu sdílené autority³¹, během nahrávání rozhovorů téměř všichni narátoři projevíli zájem o možnost seznámit se s výsledkem mého projektu. Důvěra pamětníků a jejich upřímný zájem byly do značné míry zavazující. K interpretaci jsem proto přistupovala poctivě, sdělené informace jsem však zasazovala do širších rámců a na několika místech jsem se nevyhnula ani kritice určitého typu chování či postojů členů subkultury.

2.5. Hodnocení kvality výzkumu

Vzhledem k absenci odborného písemného pramene, jsem byla odkázána na informace získané od pamětníků a interní tiskoviny. Validita sdělených informací lze proto těžko posoudit. Mohu pouze konstatovat, že narátoři k výzkumu přistupovali zodpovědně a šlo jim o to, aby subkulturu dobře reprezentovali. Výjimku tvoří opilý a vulgární narátoři, kteří jakoby zapomněli, že se jedná o výzkumný projekt a ne kamarádké setkání. Snaha představit subkulturu v co nejlepším světle mohla zapříčinit zkreslení některých informací, na druhou stranu každý narátor přistupoval k projektu subjektivně a tak to, co jeden nepovažoval za vhodné rozebírat, diskutovali jiní narátoři zcela otevřeně. Šlo především o různé konflikty v rámci subkultury a kritika jednání druhých. Míra zkreslení byla pozitivně ovlivněna mou osobní historií v rámci subkultury. Aktérská perspektiva ovšem mohla zapříčinit, že jsem některou problematiku přehlédla nebo jí nevěnovala dostatečnou pozornost.

Svou zásadní roli samozřejmě sehrála role paměti. V kolektivní paměti skupiny, se počátek indiánské subkultury datuje již do 20. a 30. let 20. století. Toto tvrzení je podporováno v psané i orální podobě, avšak faktická opora takového tvrzení neexistuje. Dokonce se ukázalo být pouze tradovanou legendou. Díky získání rozhovorů i od nejstarší generace českých indiánů a dotazům směřovaným na prvotní impulsy, které přivedly

³⁰ Tamtéž; str. 158.

³¹ Termín sdílená autorita odkazuje na fakt spoluvytváření rozhovoru tazatelem a narátorem, na míru odpovědnosti badatele vůči narátorům a možnost sdílení interpretací se samotnými narátory.

narátory k zájmu o americké indiány, bylo možné vytvoření subkultury lépe popsat i datovat.

Datace byly obecně problematické, většina narátorů si přesné roky nebyla schopna vybavit, někteří si proto dopředu připravili poznámky na základě vlastních zápisníků a kronik. Příkladem nepřesného časového zasazení může být konání kurzu vyšívání. Narátoři si vybavovali rok konání jen nejasně, ale všichni svorně hovořili o hlubokém dopadu, jaký na ně kurz měl.³² Teprve konfrontací s pozvánkami uveřejněnými v interním časopise a zprávami o průběhu kurzů jsem zjistila, že workshop proběhl ve třech ročnících, ale byl pořádán stejnou skupinou lidí. V paměti narátorů buď došlo k setření faktu, že kurzů bylo několik, případně o dalších nevěděli a je i možné, že se každý zúčastnil jiného ročníku. Ještě více se selektivnost paměti narátorů projevila v kontextu návštěvy americké taneční show, která do Prahy zavítala v roce 1989³³, ale svým nábojem souvisela s rozpuštěm hnutí po revoluci, kam ji také narátoři zařazovali.³⁴

Jediná práce, se kterou jsem mohla své poznatky porovnat, byla zmíněná stať slovenského amerikanisty. S jejími závěry v otázce historie a formování subkultury se však neztotožňuji.³⁵ Z publikované kapitoly není zřejmé, s kolika pamětníky měl možnost téma zkoumat, ani jak dlouho byli dotazováni členy tamní subkultury. Osobně se domnívám, že převzali tradovanou tradici českého prostředí. Velmi zajímavá je rozdílnost českého a slovenského proudu evropského indiánství, kdy na Slovensku se jedná o nepočtenou skupinu, která nemá ambice se veřejně prezentovat a není ani komerčně aktivní. Pro svůj výzkum jsem použila 14 rozhovorů, které mi poskytly vhled do problematiky subkultury, ale jejich interpretace přirozeně neposkytuje vyčerpávající popis hnutí.

2.6. Etické aspekty výzkumu

Etika je pevnou součástí každého orálně historického výzkumu. Právě ona

³² MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 22. ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice. 10. 4. 2014, str. 8. GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 6 - 7.

³³ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 30. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 10.

³⁴ Jde o obdobnou formu selektivity paměti, na kterou poukázal Alessandro Portelli ve své studii *Death of Luigi Trastulli and Other Stories: Form and Meaning in Oral History*.

³⁵ DEÁK, Dušan, HLÚŠEK, Radoslav, LETAVAJOVÁ, Silvia, PRIEČKO, Martin: *Alternatíva, životný štýl, identita? Niekoľko pohľadov na súčasnú slovenskú spoločnosť*. Magma. Čadca, 2010; str. 55 - 57.

nejvýrazněji odlišuje metodu orální historie od jiných disciplín, které k získání informací také využívají rozhovory. Narátor by měl být od samého počátku přesně obeznámen s cílem projektu a se svými právy jako je možnost anonymizace, právo autorizace či copyright. Narátoři jsou vnímáni jako dárci životního příběhu.³⁶

V jednotlivých fázích jsem se snažila o co nejjasnější formulování zaměření mého studentského projektu, jak jsem popsala v předchozích kapitolách. Vzhledem k negativním zkušenostem některých narátorů se zneužitím poskytnutých informací jsem byla poctěna jejich svolením rozhovor přesto poskytnout. Většina z narátorů souhlasila s uložením rozhovorů ve Sbírce rozhovorů Centra orální historie Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a jejich zpřístupňováním dalším badatelům a to i přesto, že se rozhovory často silně dotýkají otázek náboženského založení a filosofického přesvědčení a obecně obsahují množství citlivých údajů. Česká legislativa ošetřuje tuto oblast zákonem č. 101/2000Sb., o ochraně osobních údajů.³⁷

³⁶ VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první; str. 210 - 211.

³⁷ Tamtéž; str. 216.

3. Empirická část

3.1. Historie

Hledáme-li počátky české indiánské subkultury, musíme se nejprve zamyslet nad obrazem „rudého muže“ a nad vnímáním indiánské kultury obecně. Širší veřejnosti byli severoameričtí indiáni dlouho vykreslováni jako nekulturní divoši, které je nutné si podrobit a kristianizovat, případně zcela odstranit. Překvapivě první z Čechů a Moravanů, kteří s indiány přišli v Americe do kontaktu, byli misionáři a protestantské komunity církve Moravských bratří. Na přelomu 19. a 20. století se situace vlivem romanopisců a básníků jako J. O. Cooper, K. May či J. V. Sládka změnila a otočila v opačný extrém. Z indiána se stal ušlechtilý, vysoce morální a příkladný protivník opilého a negramotného vojáka.³⁸

*Zem svobodná, a přec tu bezpráví,
jak děsnějšího neviděly světy:
zmar každý krok a zločin krvavý,
a každý hles vítězné oslavy
divoký vskřek, jež neznal barbar ani
na zříceninách Říma před sta lety.*

*Když na vaši si tyran stele šlji
a do prachu vás šlape poroby,
tu ku poplachu všechny zvony bijí;
když divoch padlých tančí nad hroby,
těch, co mu v hrdlo sami tiskli nůž,
tu divokou je šelmou rudý muž
a děti strašíte tou komedií.*

(...)

Kde wigmam stál, tu vaše bezměrá

³⁸ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014

se líhnou města hladová jak houby
a v lesích pádná houká sekera a množí denně vaše dílo zhouby,
a z lesů plot prerii rozřeže a po jezerech letí parní šrouby
a v svět roznáší vaše krádeže.
Ba všechno, vše jste sobě osvojili a k otroctví si skladli pod nohy,
z vás každý svou zve tu neb onu míli,
kde díl má země té syn ubohý?³⁹

Dobrodružná a románová zpracování tématu osidlování Severní Ameriky a ze života indiánských kmenů se stala zásadním impulsem a prvotní inspirací pro rozpuk zájmu o indiánskou kulturu. Svou úlohu sehrály překvapivě i samotné ilustrace, ať již od slavného Zdeňka Buriana či méně známých umělců, které si taktéž pohrávaly s představivostí čtenářů.⁴⁰ K těmto knihám patří *Pohádky rudých dětí*,⁴¹ které u nás vyšly již v roce 1924⁴², dále *Pláč ptáka bouřliváka*⁴³, odkud pochází legendární historka, která je zachycena i na filmovém plátně.⁴⁴ „(...) *tam popisuje, že když (indiáni) přepadli Union Pacific vlak, tak našli balíky látek. Ty balíky uvázali koni za ocas a roztáhli to, měli z toho ohromnou radost, a že je to tak bavilo, že ty metry zase smotali a znova. A potom existuje film, já teď nevím, jak se jmenuje, jestli Union Pacific nebo Přepadení Union Pacificu (...) a tam tenhle záběr je. A hrají tam ještě praví indiáni, žádní Američani převlečení. Ty účastníci Little Big Hornu to dělali zamlada. A tam tahle scéna je, jak tam pouští ty látky a roztahují.*“⁴⁵ Velký vliv měli knihy Ernesta Setona *Dva divoši*⁴⁶ a *Rolf zálesák*⁴⁷, *Poslední Mohykán*⁴⁸ Jamese

³⁹ Báseň Na hrobech indiánských od Josefa V. Sládka převzata z knihy CÍLEK, Václav, STIPSITS, Alexander: *Kráska je rozmanitost plazů*. Dokořán, Praha, 2013, str. 200 - 202.

⁴⁰ PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 28. HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 19.

⁴¹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 4.

⁴² WILSON, Hilbert L.: *Pohádky rudých dětí*. B. Kočí, Praha, 1924.

⁴³ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 21 - 22. ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 2. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 13.

⁴⁴ HAMILTON, Charles: *Pláč ptáka bouřliváka*. Orbis, 1965.

⁴⁵ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 21 - 22.

⁴⁶ SETON, Ernest T.: *Dva divoši*. Státní nakladatelství dětské knihy, 1957. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 12. TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 3. KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 2.

⁴⁷ SETON, Ernest T.: *Rolf zálesák*. Mladá fronta, 1969. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 12.

⁴⁸ COOPER, James F.: *Poslední Mohykán*. Albatros, 1973. KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 2. ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 4.

Coopera, *Mé srdce pohřbíte u Wounded Knee*⁴⁹ Dee Browna i *Tekumseh*⁵⁰ Fritze Steubena. Svou nezastupitelnou roli mělo i filmové zpracování románů Karla Maye režisérem Haraldem Reinlem s Pierrem Bricem v hlavní roli. První z nich byl *Poklad na Stříbrném jezeře* a následovaly *Vinnetou*, *Vinnetou - Rudý gentleman*, *Vinnetou - Poslední výstřel*, *Vinnetou a míšenka Apanači* a *Vinnetou a Old Shatterhand v údolí smrti*.⁵¹ Byť se těmto filmům z 60. let, dá vytknout mnoho, co se správnosti prezentování indiánské kultury týče, v obecném povědomí stále mají nezastupitelnou roli.⁵² Místy, kde mohla čekat inspirace, byly též muzejní sbírky Náprstkova muzea, založeného Vojtou Náprstkem, sbírka Josefa II. Colloredo Mansfelda na zámku v Opočně či nejbližší zahraniční sbírka v Karl May Museum v Radebeulu.⁵³

Okouzlení indiánskou kulturou se otisklo v podobě vyšíváných doplňků a obrázků indiánů do trempiku⁵⁴ i woodcraftu, kde navíc proniklo i do stylu táboření a fungování oddílů. Právě z těchto skupin se postupně vydělovali lidé s hlubším zájmem o severoamerické indiány,⁵⁵ kteří si chtěli zachovat volnost trempů a zároveň se vymanit z woodcrafterských oddílových pravidel a přísné kázně.⁵⁶ Tyto skupiny naopak spojovala myšlenka vymezení se vůči režimu, vytvoření si snové reality a vlastního světa, kde se vymanili jakýmkoliv nařízením.⁵⁷ Mnozí trempové, woodcrafteri i čeští indiáni se setkali s perzekucí a osočováním, že jsou proamerickými živly.⁵⁸

3.1.1. Vytvoření subkultury

Zrození indiánské subkultury a její oddělení od woodcraftu a trempinku se událo

⁴⁹ BROWN, Dee: *Mé srdce pohřbíte u Wounded Knee*. Odeon, 1976. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 13. PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 24.

⁵⁰ STEUBEN, Fritz: *Tekumseh*. Albatros, 1985. GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 5. KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 2.

⁵¹ <https://www.csfd.cz/tvurce/3565-harald-reinl/>; cit. 13. 6. 2017

⁵² MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 12. KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 5 a 6. SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 20.

⁵³ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 12.

⁵⁴ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014, str. 5. KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 1 - 2.

⁵⁵ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 2. ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 2; MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 4 - 5.

⁵⁶ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 4 - 5. PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 9.

⁵⁷ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 7.

⁵⁸ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 3 a 26. KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 3.

počátkem 80. let. První skupinky, které se snažili věnovat pouze indiánům, se začaly objevovat už od začátku 70. let. „(...) pak jsme se dali dohromady s panem Šimberským v 73. roce. Jako trempové jsme se potkali v Jizerských horách a oba nás to táhlo k indiánům. Ty věci byly hrozný, co jsme dělali předtím, máme muzeum hrůzy. To máme dodnes. To je vyšívaný brčky a takové věci.”⁵⁹ Skutečný zlom nastal s uspořádáním prvního Setkání na severu v roce 1980.⁶⁰ Severní Šajeni, Jiřího Sokolíčka a Jiřího Šimberského, čítající ve svých počátcích tři muže a jejich manželky,⁶¹ pozvali každého, o kom se doslechli, že se zajímá o indiány, ale později už si vybírali. „(...) tam přijel mladý zapálený chlapec, (...) jsme si tam vysazovali stromy a on nám oloupal břízu kolem dokola, tak jsme ho nepozvali a maminka dělala hrozně zle, že jsme na něj zlý. My jsme říkali, ale on nám to tady ničí, tak co ho tady budeme mít.”⁶² Na táboření připravovali vlastní pozvánky, věci na památku, výhry pro soutěžící v lukostřelbě mužů a žen, a dětské soutěži házení šipkou nebo šípem.⁶³ Lidé přicházeli, inspirovali se a zakládali vlastní skupinky a kmeny. Severní Šajeni se v rámci svých podmínek a znalostí snažili o co nejlepší dodržení stylovosti, vyráběli proto pro své děti indiánské hračky a panenky.⁶⁴ Poslední Setkání na severu se konalo v roce 1988.

Druhým velmi důležitým uskupením byl kmen Bílý Wampum, jehož členové byli o generaci mladší než lidé ze Severních Šajenu, a později se stal hybnou silou indiánské subkultury. Kmen byl založen roku 1980⁶⁵ jako jeden z oddílů Ligy lesní moudrosti. Jeho členi pocházeli z oddílu Osmdesátka⁶⁶ a z řad trempů, které přitáhla a spojila osobnost Daniela Hoffmana alias Wamblitanky.⁶⁷ Dokud fungovaly obě skupiny, navzájem se inspirovali, opravovali a povzbuzovali k vyšší kvalitě jejich projevu v rámci oživené historie. Přestaly se vozit konzervy a začalo se vařit ze surovin, igelity pod dekami na

⁵⁹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 2.

⁶⁰ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014

⁶¹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 8.

⁶² Tamtéž; str. 8.

⁶³ ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 3.

⁶⁴ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 23.

⁶⁵ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014

⁶⁶ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 8.

⁶⁷ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 13. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 4.

spaní nahradily prosté cely.⁶⁸ „(...) když jsme se potkali s Hoffmanem, tak my už jsme byli trochu dál než on. To si nemůžu pomoci. (...) My jsme k němu přišli tenkrát, to ještě bydlel v Karlíně, tak měl nosítka na děti. Ty byly sešroubovaný šrouby do dřeva, kauri mušle měl z moduritu. Opěrky měl, ale mezi každým proutkem měl korálek, aby ušetřil. A to nám vadilo, tím jsme se chytli. Oni zase už dělali ocílkou oheň (...), ale jinak bylo všechno hrozný. Tyhle výšivky. Až potom do toho začali bušit a to už jsme my, nám ujel vlak.”⁶⁹ Kvůli nedostatku kvalitních informací a materiálů pro výrobu se hodně improvizovalo. „Používali se věci od českých kůží, českých korálek obyčejných, místo ostnů se používaly bodliny z ježků, porcelánové izolátory z těch se dělaly nákrčníky, věci prostě, které se dělali, aby vypadaly. To bylo podle knížek, které tady v té době byli. Ben Hunt, to byla úplně základní knížka těch lidí, podle toho se v podstatě oblíkali. Tam už byly docela dobrý obrázky.”⁷⁰

Zdeněk Sajfert alias Sid a jeho manželka Monika, která pocházela z bývalé Německé demokratické republiky z komunity německých indiánů, byli stěžejními osobnostmi Setkání na západě. První táboření se konalo na Starém sedle u Sokolova roku 1987 a s druhým ročníkem se akce přesunula na louku u Chýlic. „(...) v těch začátcích to jádro sice samozřejmě tvořil Bílý Wampum a Sid s Monikou, ale ta převaha těch lidí byli všechno bývalí trempský party. Kluci, kteří začínali Janek, Kočíz, z kterých pak byli velký indiáni, týpí, členky, všechno. Ale byli to táborníci, kteří prostě byli zvyklí od jara tábořit venku.”⁷¹ Vazby na trempink byly z počátku opravdu silné.

K ranému období je třeba ještě zmínit výraznou osobnost Miloše Eksteina s pražskými Oglaly, kteří společně působili od roku 1979.⁷² Ti vytvořili Sekci pro studium přírodních národů při tehdejší Svazu ochránců přírody a od následujícího roku začali vydávat časopis *Winaminge*.⁷³ V osmdesátých letech pak vznikali další skupiny v různých regionech. V Plzni to byl kolem manželů Kohoutových kmen Wiyohpeyáta čítající kolem deseti členů. Kohoutovi pořádali každý týden pravidelné schůzky, kam přicházeli i další

⁶⁸ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 12.

⁶⁹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 20.

⁷⁰ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 13.

⁷¹ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 16.

⁷² http://www.woodcraft.cz/index.php?right=historie_indianiVcs&lan=cs; cit. 18. 5. 2014.

⁷³ *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow*. 20. 3. 2010; str. 10.

lidé. „Scházeli jsme se každý týden u nás doma. Dělali jsme si různá sezení, a kdo si chtěl vyrábět, tak co jsme už věděli, tak jsme jim poradili. Právě v té době byl hodně ještě problém s materiály, protože žádná literatura nebyla, nebyl internet, kde by se daly najít nějaké informace (...) jsme si chtěli vyrábět ty věci a chtěli jsme si je vyrábět původním způsobem tak, jak to dělali indiáni.“⁷⁴ Na Moravě to byl kmen např. Hajča Tiošpaye mezi jehož členy patřil například Petr Rajnoch⁷⁵. Výčet prvních skupin a kmenů není jistě úplný, ale zahrnuje aktivity nestorů komunity, které jsou v obecném povědomí.

Tyto první kmeny spojoval zájem o styl táboření a materiální kulturu severoamerických indiánů, kde se snažili oprostít od výtvarných moderní civilizace. Vařilo se na ohni, spalo se v týpích zařízených dekami a kožešinami, voda se brala ze studánky. První roky se tábořilo v týpích bez lajninku⁷⁶, díky tomu světlo ohně silně prosvítalo a vytvářelo ze stanů velké lampiony. Byť romantické na pohled, šlo o záležitost silně nepraktickou. „Když už jsme pak všichni měli lajníky, tak zase už pak jsme říkali, jak jsme vůbec mohli bez lajninku tábořit? (...) to řeklo plno mých kamarádů trempů. V tom vašem týpí?! To si radši lehnu někde na stráni a ráno mi tam bude lepší než v tom průvanu dole.“⁷⁷ První dvě desetiletí zájmu o indiány byly spojeny s nedostatkem kvalitní literatury. „Začátkem 60. let se objevili jedinci, částečně kolem Náprstkova muzea, kteří se zajímali o Indiány i jiné cizí kultury a udělali obrovský kus práce v popularizaci a šíření vědomostí o skutečné historii indiánských válek a o Indiánech jako takových. Zmiňme alespoň jména jako Stingl, Šolc, Vraštil, Mikolášek, Kandert, Hulpach a další.“⁷⁸ Přesto, sehnat odbornou literaturu byl téměř nadlidský úkol. Velmi výmluvně přibližuje atmosféru mezi českými indiány koncem 80. let tento úryvek. „Obdivované knihy lakotských medicinmanů Černého jelena nebo Chromého jelena, propašované ze zahraničí, byly ručně překládány a přepisovány a jako ceněné poklady prošly mnohými rukama a v nejednom srdci našly rezonující ozvěnu. V ohlušující informační prázdnotě byla každá nová informace sdílena

⁷⁴ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 3 - 4.

⁷⁵ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 2.

⁷⁶ Vnitřní plachta připevňovaná po obvodu týpí od země do výšky přibližně 150 cm.

⁷⁷ PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha. 23. 4. 2014; str. 21.

⁷⁸ http://www.woodcraft.cz/index.php?right=historie_indianiVes&lan=cs; cit. 18. 5. 2014.

jako společné bohatství.”⁷⁹ Přes různé známé na americkém velvyslanectví se však přeci jen podařilo nějaké knihy získat. Mezi nejdůležitější úlovky patřila kniha Bena Hunta⁸⁰ s návody na výrobu různých indiánských i tábornických předmětů. Další možností bylo nechat si zasílat katalogy z galerií a knihy ze Spojených států amerických.⁸¹ Zdrojem informací byly i již zmíněné muzejní expozice.⁸²

Mezi první generací českých indiánů se postupně vytvořily dva přístupy k materiální kultuře. První byli nazýváni „kopisti”, kteří se snažili přesně napodobovat originální výrobky. Vyšivali vlascem, odhadovaly se barvy korálků. Druhou skupinou byli „oridžisti”, kteří se naopak snažili o svůj vlastní design předmětů a do předmětu vložit něco ze sebe.⁸³ Pozdější vývoj ukázal, že ani „kopisti” nevytvářely přesné repliky, neboť použitý materiál absolutně neodpovídal historické předloze.

3.1.2. Vývoj po roce 1989

Obrovský rozkvět hnutí začal po revoluci, na jejíž podpoře se však hnutí jako takové nijak nepodílelo, neboť vytvořená paralelní realita poskytovala jejím členům pocit svobody a nabízela alespoň omezený prostor pro prožívání vlastních životů. Proměna politické situace bylo přirozeně radostně přijata. Prvotním impulsem nových členů nebylo vymezení se proti režimu, ale spíše snaha o spojení s přírodou, oproštění se od zkaženosti moderní civilizace, návrat ke kořenům a samozřejmě přetrvávající okouzlení malebností indiánské kultury.⁸⁴ *„Teď obrovská svoboda, všechno se otevřelo, informace, mohli jsme začít cestovat. Byla to prostě obrovská svoboda. A ten hlad po těch informacích, po tom scházet se, předávat si ty různé zkušenosti, jak z táboření, z vyšívání, prostě všechno, co se týkalo toho našeho v uvozovkách hoby nebo životní cesty, každý to vnímá samozřejmě jinak, ten hlad byl obrovský. Scházet se, dělat ty valný hromady, chodit tancovat, zpívat. To byl bům, obrovský bům.”*⁸⁵ Vytvářelo se množství kmenů a skupin, lidé se různě přesouvali,

⁷⁹ http://www.woodcraft.cz/index.php?right=historie_indianiVcs&lan=cs; cit. 18. 5. 2014.

⁸⁰ HUNT, Ben W.: *The Complete How-To Book of Indiancraft*. Wiley, 1973.

⁸¹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014, str; 2 a 10.

⁸² Tamtéž; str. 10.

⁸³ ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 2 -3.

⁸⁴ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 4.

⁸⁵ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 10.

přicházelo mnoho nových lidí. Do vývoje subkultury zasáhlo následné rozdělení republiky, které zapříčinilo oddělení slovenské větve subkultury, jež se pak vyvíjela odděleně. Přeshraniční kontakty přesto zůstaly zachovány.

3.1.2.1. Indian Corral

Již v lednu 1990 proběhla ustanovující schůze nově vznikajícího občanského sdružení Indian Corral Westerners International, hlásící se k celosvětové organizaci Westerners International se sídlem v Oklahoma City ve Spojených státech.⁸⁶ Zakládajícími členy byly skupiny prvních generací českých indiánů jako Severní Šajeni, Bílý Wampum, Wiyohpeyáta, Ihoka či Hajča Tijošpáye a k nim se postupně přidávalo velké množství dalších lidí se zájmem o severoamerické indiány. Valné hromady se pořádaly přes celý víkend a jejich součástí bylo i množství vzdělávacích aktivit. Toto období bylo velmi intenzivní.⁸⁷ „(...) tam bylo třeba 400 lidí na valné hromadě a lidi byli za okny, protože nemohli dovnitř. Jo, nebyla jsi v Corralu, no, nejdeš dovnitř. To byla čest být v Corralu!”⁸⁸ Impulsem k založení občanského sdružení byla, vedle touhy po kontaktu s lidmi stejného zájmu, snaha zbavit se problémů s realizací táboření, které provázaly organizaci táboření v některých regionech⁸⁹. Pro vstup do Indian Corralu ze začátku převládal, stejně jako u jednotlivých kmenů⁹⁰, přístup, že členem nemůže být úplný nováček. Nejprve se musel „osvědčit”, zúčastnit se několika táboření, vyrobit si základní vybavení a osvědčit se i po lidské stránce. „(...) do Corralu jsem vstoupil na podzim roku 93 (...) v tehdejší době mi Corral přišel jakoby, že tam jsou ty lidi jako bych chtěl být já, kteří se o ty indiány zajímají do hloubky nebo vůbec o tu historii indiánskou a artefakty a tak dále a chtějí to všechno pochopit a připadal jsem si, že já jsem taky takový, takže bych tam měl být. Trvalo mi to nějaké dva roky, řekněme, od doby, kdy jsem se dozvěděl o existenci Indian Corralu, než jsem do něj vstoupil, protože jsem si připadal, že na to ještě nemám, že prostě tam nebudu

⁸⁶ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014.

⁸⁷ KŮHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 22.

⁸⁸ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 42.

⁸⁹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 21.

⁹⁰ Ukázka kmenových pravidel, příloha č. 5.

moct být jako rovný s rovnými.”⁹¹

V průběhu 90. let se vykristalizovaly čtyři hlavní oblasti, kterým se Indian Corral věnuje i v současnosti. První je organizace táboření ve stylu oživené historie období od roku 1700 až do roku 1890. *„Důraz na správnou stylovost a používání co nejdřívejších dobových materiálů je hlavním rozdílem mezi tábořením ICWI a tábořením jiných zájmových organizací, které se o severoamerické indiány také nějakým způsobem zajímají, ale jejich detailní studium není jejich hlavní náplní či cílem.*”⁹² Požadavky na stylovost účastníků se staly, jak uvidíme později, problematickým bodem. Hlavní letní tábory Indian Corralu se pořádaly v průběhu let na několika různých místech. Tábořiště s delší tradicí jsou např. Mastná řeka u Chýlic v západních Čechách a Vydří kouzlo a Mokrý buben v jižních Čechách u Kaplice. Oblastí úzce související se stylovostí a indiánstvím obecně je vzdělávání. Indian Corral se od samého začátku věnoval překladatelské i publikační činnosti, pořádal vzdělávací kurzy a semináře např. kurz vyšívání korálky a urzoními ostny, zpracování a malování syrové kůže, činění kůží zvířecím mozkem, tancování a zpívání, táboření pro začátečníky. Třetí oblastí pak byl zájem o dění u současných indiánů, pořádaly se různé přednášky, promítání filmů a besedy s lidmi, kteří vešli do úzkého kontaktu s některým z indiánských kmenů. Od druhé poloviny 90. let se přidala další oblast a to spolupořádání taneční slavnosti pow wow a problematika současné pow wow kultury obecně.⁹³

Ne všichni čeští indiáni vstoupili do Indian Corralu. Někteří si chtěli uchovat svoji svobodu a neorganizovanost⁹⁴, případně je odradila úroveň fungování organizace a spolupráce s dalšími corraly Westerners International. *„To jsme byli jako trapeři na indiánské valné hromadě, řekli jsme bude tady komerční akce, (...) a bylo prostě, jestli indiáni se té akce s námi zúčastní, že právě jako trapeři bychom tam dali, já nevím, třeba třicet lidí a indiáni třeba dvacet. Abychom tedy obsadili požadavky toho organizátora a tehdy ty indiáni odhlasovali, ano, my jsme pro. Indian Corral se toho zúčastní a pak, když*

⁹¹ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 17.

⁹² <http://www.indiancorral.cz/indian-corral/muzes-kone-dovest-az-k-prameni-ale-napit-se-musi-sam>; cit. 16. 5. 2014.

⁹³ <http://www.indiancorral.cz/indian-corral/muzes-kone-dovest-az-k-prameni-ale-napit-se-musi-sam>; cit. 16. 5. 2014.

⁹⁴ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 31.

přišlo na akci a šlo o to, kdo pojede,, tak jsme se dozvěděli, že indiánská svoboda spočívá v tom, že já svobodně to slíbím a svobodně se můžu rozhodnout, že tam nepojedu.”⁹⁵ Přes naznačenou kritiku sehrálo občanské sdružení Indian Corral zásadní roli v upevnění a rozvoji indiánské subkultury.

3.1.2.2. Výběr kmene

Výběr oblastí zájmu se formoval pod vlivem literatury, ale i osobností starší generace českých indiánů, kteří ke koníčku přiváděli nové lidi. Ti od nich většinou alespoň na nějakou dobu přežali zájem o kmen či oblast. „Osobně jsem se začal (...) zajímat v podstatě o všechny indiány. Jakákoliv zmínka o indiánech bez rozlišení kmene a oblasti pro mě byla zprávou o indiánech, kterou jsem si zapisoval do notýsku a bral jsem to, jakože indiáni. Teprve později jsem samozřejmě začal vnímat, (...) že tím, že žili právě tím přírodním způsobem, tak nemohli vytvářet obrovský celky a museli být ve spoustě relativně malých tlup a kmenů a tak dále. Takže bylo mi jasné, že čtyři sta kmenů nejsem schopen zvládat, tak jsem se samozřejmě upnul aspoň k nějaký oblasti a začal jsem dělat lesní indiány a začal jsem se zajímat o Šonije, o Delawary a o tady ty kmeny, o tu oblast kolem Kentucky. (...) Tekumseh⁹⁶ samozřejmě to ovlivnil. (...) nicméně v té době byl obrovský bům préríjních indiánů, hlavně samozřejmě Lakotů a Šajenů a všichni dělali Lakoty a Šajeny a nemohl jsem vůbec natrefit na někoho, kdo by se zajímal o Delawary nebo-li Lenilapy a o Šawany jakbysmet a tak jsem se v tom tak trošku blemcal a říkal jsem si, no kruci písek, přece tady nebudu dělat sám. (...) a shodou okolností se mi tehdy dostaly do ruky nějaké Bodmerovi kresby a samozřejmě to byla kresba Mato-Topeho a Pehrisky, mandantskýho a hidatskýho náčelníka a ty mě úplně dostaly a bylo mi jasné, že indián nemůže vypadat nijak jinak než tady ty dva chlapíci a že každý jiný indián už není tak krásný indián jako tady ty dva a bylo hotovo.”⁹⁷ Pro jiné, mnohdy ženy, nebyl výběr specifické oblasti zájmu tak zásadní. Byla pro ně důležitá komunita lidí, se kterými sdíleli volný čas.⁹⁸ „(...) já třeba

⁹⁵ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 17.

⁹⁶ STEUBEN, Fritz. *Tekumseh*. Albatros, 1985.

⁹⁷ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 10.

⁹⁸ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 3. ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 3.

osobně ani jsem tak neuměla v tom pátrat, to spíš ti chlapi to brali vážně vědecky a pátrali v těch materiálech. Mě stačilo spíš ten život prožívat, ty táboření a ty vztahy mezilidský a to souznění s tou přírodou. To pro mě bylo asi důležitější.''⁹⁹ Postupně se v rámci subkultury vytvořily dvě skupiny. První, se starší tradicí, se zájmem o kmeny préríjních indiánů a druhá se zájmem o kmeny lesních indiánů. Lidé zajímající se o různé oblasti se nadále účastnili společných akcí celého hnutí, ale začali vznikat vedle kmenových táboření i akce dle oblastí, šlo především o samostatná táboření českých lesních indiánů. Došlo tak ke zvýraznění odlišností oproti kmenům préríí znatelné ve stylu oblékání i bydlení. Pro préríjní kmeny byla typická týpí, pro kmeny lesních indiánů vigvamy a dlouhé domy kryté kůrou stromů v našich podmínkách nahrazované plachtovinou. Je s podivem, jak taková zdánlivá drobnost dokáže změnit atmosféru tábora.

Vzhledem k množství samostatně působících kmenů roztroušených po celé republice, nebylo možné z daného počtu narátorů zachytit podrobnější vývoj jednotlivých skupin. Podařilo se však zachytit vývoj legendárního Moravského táboření a skupiny zajímající se o lesní indiány.

3.1.2.3. Moravská wačipi

Roku 1993 byla založena tradice moravských pow wow či wačipi¹⁰⁰. První jarní táboření se slavností, hostinou a tancem se uskutečnilo v dubnu na louce u Brťova nedaleko Černé hory. Osobami, které stály za jeho zrodem, byla skupina z Blanska a skupina bývalých Pionýrů z Brna, kteří se seznámili na přednášce o bitvě na Little Big Hornu v brněnském Antroposu. Akce obecně známá jako Moravské táboření či Moravské wačipi zůstalo několik let na louce u Brťova a posléze se přesunulo na dostupnější lokalitu u Býkovic. V té době se na táboření běžně cestovalo autobusem v indiánském oblečení, na zádech věci na táboření, se sbaleným týpím, které se neslo ve třech lidech až na louku.¹⁰¹ Díky dalším aktivitám pořádaným v Praze či ve středních Čechách se o Moravském táboření dozvěděli i další čeští indiáni a již v roce 1994 přijela první skupinka z

⁹⁹ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 9.

¹⁰⁰ Z lakotštiny taneční slavnost.

¹⁰¹ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 5 - 7.

Chomutova. Akce se nakonec stala tak oblíbenou, že se musela znovu přesunout, tentokrát na louku u Hamiltonů na hranici vojenského prostoru u Vyškova. Nárůst účastníků byl ohromující z dvou týpí v roce 1993 na 30 týpí v roce 1996.¹⁰² Táboření probíhá dvakrát do roka na jaře a na podzim. Dnes už se jedná o akci s více jak dvacetiletou tradicí.

3.1.2.4. Lesní indiáni

První, kteří se začali hlouběji zajímat o lesní indiány, byli Petr Mouka a Zdeněk Pejchar, kteří se potkali začátkem 90. let na jednom ze sněmů Ligy lesní moudrosti avšak společně začali jezdit až o deset let později. V rámci Ligy vznikl také oddíl dospělých Sagita složený z bývalých členek ze Sedmičky a z členů Neskenonu. Těm se dokonce podařilo navázat kontakt s Irokézy z Akwesasne, odebírali jejich časopis a získali od nich první knihy, které společnými silami překládali a samizdatově vydávali. „*Tam byly nějaké irokézké legendy a člověk tam mohl zjišťovat, (...) jak vlastně indiáni fungovali, v co věřili a víceméně ty věci základní pro stavbu něčeho dalšího. (...) nikdo nevěděl, co hledáme, ale vlastně nás to přitahovalo díky tomu, jak jsme to měli v sobě zarytý z toho Neskenonu. A pak se přeložily nějaký základní knížky úplně od základů, jak žili indiáni, kde byli, kolik jich bylo, jaký měli společenský zřízení, jak to tam fungovalo, tam byl matriarchát na rozdíl od jiných kmenů a v podstatě spoustu zajímavých věcí jsme se dozvěděli z té první knížky.*”¹⁰³ O hnutí lesních indiánů v české subkultuře se dá hovořit až přibližně od samého konce 90. let, kdy dorostla nová generace. Několik z nich pocházelo, stejně jako Petr Mouka, z oddílu Neskenon Ligy lesní moudrosti. Neskenon byl založen Ivanem Makásekem, který se pro vytvoření rámce fungování a náplně oddílu inspiroval Irokézy. „*(...) v Hiawatově závěti je spousta věcí, které vlastně popisují to, co by ten oddíl měl dělat, na jakých základech by měl fungovat, čeho by si měli lidi vážit, co by měli ctít, koho mít v úctě, proč. (...) jako dneska to vidím, na takovém starém pergamenu napsaná Hiawatova závěť, s takovým nádherným obrázkem indiána, který pluje na svojí bílé kánoe z březový*

¹⁰² Tamtéž; str. 11 a 15.

¹⁰³ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 5 - 6.

kůry”¹⁰⁴ Mladíci, kteří v oddíle vyrůstali se přirozeně během let dozvídali o životě Irokézů, o jejich tradicích, o stylu oblékání a bydlení. A právě ti pak v letech, kdy už do oddílu nepatřili, začali jezdit ven tábořit volně, bez plnění činů či úkolů, prostě si jen užívat tábornického života v historických kulisách.¹⁰⁵ Lidé zajímaví se o kmeny lesních indiánů, snad díky svému menšímu počtu, kolem roku 2001 jich bylo asi 50¹⁰⁶, více drží pohromadě a je snazší zmapovat jejich tábořiště. Skupinky roztroušené po celé republice se vzájemně navštěvují na svých domovských tábořištích v Rychlebských horách, u Dolanského rybníka, na úpatí Křemešniku, u Hamiltonů, v Novohradských horách na Mlýnském vrchu.¹⁰⁷

I v subkulturách okolních států jasně převažují lidé zajímaví se o indiány plání, a proto se zrodila myšlenka na uspořádání mezinárodního setkání evropských lesních indiánů. První ročníky setkání se konaly na Dolanském rybníce¹⁰⁸ a posléze se roku 2008 přesunuly na Moravu na tábořiště u Hamiltonů. „(...) lidi, co to začali, neměli místo a energii to dělat dál, ale nám ta idea přišla velice pěkná, tedy umožnit setkání lidí se zájmem o danou tematiku o výměnu informací a o navázání přátelství na mezinárodní úrovni, což se tak nějak povedlo. Letos bude, si myslím, šestý ročník asi a daří se to držet na nějaké mezinárodní úrovni. Pravidelně přijíždí bratia zo Slovenska. Ale jinak pravidelně teďka se účastní i lidé z Maďarska, z Německa, letos snad by měli přijet i lidé z Francie, byli už u nás lidé z Rumunska a z Ruska.”¹⁰⁹ Počet lidí zajímavých se o lesní indiány zůstává přibližně stejný kolem 50 až 60 osob.¹¹⁰

3.1.2.5. Taneční slavnost pow wow

V druhé polovině 90. let se na základě inspirace z Německa, ale i z cest do Severní Ameriky, začaly pořádat taneční slavnosti pow wow. První z nich se uskutečnila 20. ledna 1996 v Plasích u Plzně a za její organizací stáli především Jiří Kohout a Milan Mráz. Pojetí

¹⁰⁴ Tamtéž; str. 28.

¹⁰⁵ Tamtéž; str. 5.

¹⁰⁶ Tamtéž; str. 6.

¹⁰⁷ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 4 - 5.

¹⁰⁸ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 7.

¹⁰⁹ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 14.

¹¹⁰ Tamtéž; str. 15.

akce bylo přejato ze sousedního Německa a bylo ještě silně ovlivněno tábornickým zaměřením většiny účastníků. Teprve postupně se proměňovalo do podoby imitující soudobá americká pow wow. Akce si od počátku získala velkou oblibu, již prvního pow wow se zúčastnilo na 200 lidí. Počet návštěvníků postupně rostl, jen namátkou, druhého pow wow se zúčastnilo 270 návštěvníků, osmého 400 a v posledních letech dosáhla návštěvnost téměř 1000 osob.¹¹¹ S rostoucím počtem účastníků bylo třeba hledat dostatečně velké prostory v dobře dostupných lokalitách. První tři ročníky se konaly v Plasích u Plzně, čtvrtý v roce 1999 v Mostě a od pátého ročníku zakotvilo české pow wow na devět let v Praze nejprve v Dolních Počernicích, pak od roku 2004 na Jižním městě, odkud se roku 2008 vrátilo zpět do Dolních Počernic, aby hned v roce následujícím našlo své stávající místo ve sportovní hale na Kladně.¹¹² Právě při pow wow dochází k nejužšímu kontaktu mezi evropskými indiánskými subkulturami. Tanečníci a kapely se vzájemně navštěvují, cestují stovky kilometrů a investují nemalé finanční prostředky, aby se mohli zúčastnit tanečních slavností pořádaných v okolních státech. V Německu se pow wow pořádají např. ve Westerwaldu, v Grimmě, v Polsku v Katovicích a Uniejówě, ale konají se i v Dánsku a Anglii.

Organizace pow wow byla od začátku náročnou aktivitou, která byla nejprve naložena na bedra několika mála osob, a teprve postupně se vytvořil tým, který se zajímá o pow wow kulturu, účastní se mnoha akcí v Evropě i pokud možno v Americe a získává tak znalosti a zkušenosti, které pak vkládá do podoby českého pow wow.¹¹³ K těm nejdůležitějším osobnostem českých pow wow v pozici organizátorů či tanečníků patří Milan Mráz, Ludmila a Jiří Kohoutovi, Jan Kohout, Petra Michlová, Helena Rendlová a Karolína Majerová. Nejedná se samozřejmě o výčet úplný.

3.1.2.6. Tiskoviny

Vedle knih dostupných v běžné obchodní síti, si čeští indiáni předávali informace a sdíleli vědomosti pomocí různých časopisů a oběžníků. Od roku 1990 vychází interní

¹¹¹ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 30.

¹¹² *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 14. českého halového pow wow*. 7. 3. 2009; str. 2.

¹¹³ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 35 - 37

časopis *Indian Hobby Courier*, který navázal na tradici časopisu *Winaminge* a přináší zprávy o indiánském hnutí u nás i v Evropě, informace o životě současných amerických indiánů, jsou zde otiskovány články a návody a slouží i jako kalendář pořádaných akcí. Tento časopis byl po určitou dobu dokonce k dostání v běžném prodeji, bohužel vydavatel důsledkem špatného hospodaření zkrachoval a tak po třech letech skončil i *Indian Hobby Courier*.

Na přelomu let 1993 a 1994 se původní redakční rada usnesla na založení nového časopisu s názvem *Euroindian Magazín*, jehož první číslo vyšlo již v únoru 1994. Bohužel se mu nepodařilo získat důvěru předplatitelů a tak vyšlo v tomto roce jen 8 čísel s postupně se snižující kvalitou. Poslední číslo mělo místo deseti už jen čtyři listy. V následujícím roce vyšly podle nového plánu již jen 4 čísla a časopis se tak stal čtvrtletníkem. Na konci druhého ročníku se redakční rada rozpadla a časopis zůstal jen na vydavateli Ivanu Vydrovi, který původně do jeho redakce nijak nezasahoval. Podařilo se mu nicméně ve vydávání časopisu pokračovat, byť v menším formátu a pod novým jménem *Poselství světa v kruhu - časopis pro euroindiány a příznivce kultur Severní Ameriky*.¹¹⁴ První číslo třetího ročníku s novým jménem vyšlo v dubnu 1996. Teprve roku 2002 se začala formovat nová redakční rada, která se časopisu plně ujala o rok později.¹¹⁵ Tímto krokem se magazín vrátil do svého původního rozměru A4. Součástí výtisků se staly i nepravidelné přílohy týkající se různých odborných témat, návody i kalendáře a obrázky s indiánskou tematikou. *Poselství světa v kruhu* vychází dodnes.

Většina kmenů českých indiánů si navíc vydávala vlastní časopisy, které měly obdobnou strukturu jako hlavní časopis, ale byly ještě doplněny o kmenová pravidla a obecně vnitřní záležitosti kmene. Často se v nich objevovaly přetisky článků z *Poselství světa v kruhu* případně z novin a běžných časopisů. Iniciativou organizací Indian Corral a Ligy lesní moudrosti byly vydávány překlady odborných knih a soubory návodů např. *Hau, kóla - Sborník návodů na výrobu předmětů severoamerických Indiánů*.¹¹⁶ Časopisy a

¹¹⁴ <http://indiancorral.cz/cz/index.php?p=poselstvi-sveta-v-kruhu-historie>; cit. 16. 6. 2017

¹¹⁵ <http://indiancorral.cz/cz/index.php?p=poselstvi-sveta-v-kruhu-historie>; cit. 16. 6. 2017

¹¹⁶ HOFFMAN, Daniel a kolektiv: *Hau, kóla - Sborník návodů na výrobu předmětů severoamerických Indiánů*. Liga lesní moudrosti, Praha, 1996.

sborníky si lidé paradoxně běžně mezi sebou kopírovaly, místo aby oficiální koupí přispěli k rozvíjení publikačních aktivit.¹¹⁷

Také Indian Corral vydává pro své členy nepravidelný oběžník *Lomina Wahošiyapi* s termíny akcí, pozvánkami, informacemi z valných hromad a zasedání rady.

3.1.2.7. Zlomy 90. let

Vedle pravidelných událostí se událo několik výjimečných akcí. První z nich byla návštěva indiánské taneční show Lamanite Generation v Praze, která sice proběhla již v květnu 1989¹¹⁸, ale pamětníci ji zasazují do roku 1990, kdy se různé skupiny subkultury začaly více stýkat.¹¹⁹

V červenci roku 1992 navštívil štáb kanadské televize letní tábor Indian Corralu, kterého se zúčastnilo neuvěřitelných 42 týpí. Na táboření přijeli kmeny Wiohpeyata, Severní Šajeni, Womine Teča, Lomina Tiošpaye, Hunkpapa Heyča, Matohiho Pojídači psů, Ihoka i woodcrafterské kmeny Mse Pase, Urutau, Arapaho, Oglala a Walden. Kanadský štáb pod vedením Johna Paskiewitche¹²⁰ vytvořil z natočeného materiálu dokument touha být indiánem¹²¹. „*Samostatnou kapitolou našeho letošního tábora a také jeho vyvrcholením byla návštěva medicinmana kmene Kří Bílého medvěda, jeho manželky a strážkyně posvátné dýmky kmene Odžibwa Wawy, kteří se trmáceli přes oceán, podívat se na své bílé indiánské bratry. Bílý medvěd vyučoval písni, uspořádal parní lázeň, vysvětloval vize, přinesl poselství jejich lidu určené nám, bílým Indiánům, a trpělivě rozmlouval a odpovídal zvědavcům na nejnemožnější otázky.*”¹²² Tento letní tábor se do povědomí zapsal jako Tábor Bílého medvěda¹²³

Velmi důležitým byl také kurz vyšívání korálky a urzoními ostny organizovaný členy Bílého Wampumu od roku 1991.¹²⁴ „*Pro mě to bylo opravdu, že se mi to vrylo do paměti,*

¹¹⁷ ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 3 - 4.

¹¹⁸ <http://dostalek.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=585318>; cit. 15. 6. 2017.

¹¹⁹ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 30. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 10.

¹²⁰ *Indian Hobby Courier*. Ročník 3., ROUT, 1992, číslo 6; str. 4.

¹²¹ *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow*. 20. 3. 2010; str. 10.

¹²² *Indian Hobby Courier*. Ročník 3., ROUT, 1992, číslo 6; str. 5.

¹²³ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 8.

¹²⁴ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 22. ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 8.

GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 6 - 7.

že jsem nikdy neviděla tak krásné věci vystavené a vůbec ty techniky a to všechno, bylo to nádherné se učit ty nové věci. A nás to hodně posunulo."¹²⁵ První ročník, se zaměřil pouze na práci s korálky. Pozvánka na něj zněla velmi honosně. „Pod odborným dohledem instruktorek s mnohaletou praxí, které vyšívají pro muzea a soukromé sbírky v USA, máte možnost naučit se vyšívát silonem, nití, ale i bizoními šlachami tak, jak se dříve i v současnosti vyšívalo. V místě konání kursu budou k dispozici korálky pony beads, seat beads i české korálky. To, co si vyšijete z erárních korálků přímo během kurzu, si budete moci zdarma odnést. Pro začátečníky kousky jelenice za mírné ceny. Pro náročné je k dispozici jelenice ze SRN."¹²⁶ Kurz byl plně obsazen, dorazilo na 40 účastníků. Pro velký úspěch následoval další termín v dubnu 1992¹²⁷ a další pak v únoru 1994.¹²⁸

Přes všeobecný přísun nových zájemců o indiány, právě v této době také dochází k odchodu některých skupin a jedinců, kteří se vymezili vůči hlavnímu proudu koníčku. Jablkem sváru se stala nově nasazená úroveň stylovosti, studium jazyků i zhlédnutí se v duchovních tradicích, což odradilo některé české indiány starší generace. „Víte co, začalo to gradovat. Ještě jsem souhlasil s posunkovou řečí. Ale já teda na rozdíl od jiných celý život tvrdím, že jsme běloši, že nejsme indiáni. Já jsem to zkoušel, třeba čtyři dny nejíst, nepít a třeba Volnému koňovi ze Slovenska se zdálo, že k němu přišla medvědice nebo orel a dal mu malý medvídek, aby se o něj staral nebo tak nějak. Hoffman ten potkal Ježíše Krista, který mu žehnal. Já když jsem to zkoušel, tak (...) jsem nemohl vytáhnout z krávy tele, což se mi nikdy nestalo. A takové sny jsem měl, ne, žádný vizionářský indiánský. Ne, jsme běloši. (...) Pak se začaly hlídat korálky už barvy a my jsme vyšívali vlascem, protože to podle nás bylo nejvíc podobný těm šlachám. A tím jsme skončili, protože pak už se to rozjelo. (...) potom existoval člověk, Bílá košile se mu říkalo, ten zase už vyšívál jenom mákem. To jsou ty nejmenší korálky, to je pakárna. To dělaly jeptišky, ty taštičky a to už bylo absurdum. Už se začalo mluvit lakotsky, ještě jsme se naučili pár písniček a já už jsem

¹²⁵ ČERNÁ, Kamila. Interview: Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 8.

¹²⁶ *Indian Hobby Courier*. Ročník 2., ROUT, 1991, číslo 10; str. 3

¹²⁷ *Indian Hobby Courier*. Ročník 3., ROUT, 1992, číslo 1 - 2; str. 2 - 3.

¹²⁸ *Euroindian magazin*. Ročník 1., M. Ekstein, 1994, číslo 1; str. 20.

začal brzdit a jak říká Pes, dostal duševní průjem a prostě jsem přestal jezdit."¹²⁹ Svou roli zde sehrála i finanční náročnost autentických materiálů jako mozkiem činěných kůží, kvalitních korálků, vlněných dek apod. Lidé, kteří již měli rodiny, nebyli schopni udržet krok často s o generaci mladšími členy subkultury a postupně odcházeli.¹³⁰

Kritika se snesla i na obchodování s indiánskými výrobky. „Bílému Wampumu jsou vyčítány různé věci např. to, že třetina členů jsou Němci, pobyt Washtewin na táboře v Kalifornii apod. Zaznívají obavy, že se původní myšlenka pomalu vytrácí. Co zase takhle jednou vyrazit do lesa jenom pod týpí bez všech vymožeností. To je samé video, vystupování, festivaly. Nerodí se nám tady něco, co s původní věcí nemá mnoho společného?! Chtěl bych dát odpověď všem ostatním, kteří si nevšimli, že doba se změnila. Nastupuje u nás tvrdý systém amerického typu, kde nikdo nikomu nic nedá. Kdy se v lesích bude platit za každou soušku, kdy nepůjde, abyste si tak jako doposud postavili zadarmo týpí, kde se vám líbí, kdy se mnozí z nás budou muset ohánět, aby mohli alespoň trochu slušně žít, a nebudou mít na to, aby si kupovali drahé věci pro svoje hobby, ale naopak budou muset prodat mnohé z toho, co mají. Moje heslo zní: „Na indiány si vydělat pomocí Indiánů.“ Tak to s Bílým Wampumem praktikujeme už řadu let.”¹³¹ Tak na kritiku reagoval tehdejší náčelník Indian Corralu, všechny ale nepřesvědčil. Na protest proti nově nastavené komerční formě koníčku vystoupil roku 1993 z Indian Corralu zakládající kmen Hayčá Tiošpaye, jehož několik členů hovoří plyně lakotsky a bylo adoptováno do prominentních lakotských rodin.¹³²

3.1.3. Po roce 2000

Nové milénium nepřináší žádné viditelné změny, dále se táboří, pořádají se přednášky a kurzy indiánských řemesel, výstavy pro veřejnost. Angažuje se jak Indian Corral tak jednotlivé kmeny a skupiny přátel. V srpnu roku 2004 se podařilo uspořádat Československý letní tábor na louce u Rychtářova nedaleko Vyškova, kam se sjelo na 250

¹²⁹ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 9 - 10.

¹³⁰ SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 10. PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha. 23. 4. 2014; str. 36.

¹³¹ *Indian Hobby Courier*. Ročník 3., ROU, 1992, číslo 7; str. 2.

¹³² http://www.woodcraft.cz/index.php?right=historie_indianiVcs&lan=cs; cit. 18. 5. 2014.

českých a slovenských indiánů s 52 týpimi. Byť se jedná o úctyhodný počet, táboření se nezúčastnili všichni aktivní čeští indiáni. Počáteční organizaci tábora provázeli problémy se zajištěním vhodné louky, a proto se část české komunity rozhodla uspořádat alternativní tábor na Vydrím kouzle v jižních Čechách. Program Československého tábora byl opravdu bohatý. Soví spolek připravil střelecký maraton s plovoucími a různě pohyblivými cíli, pro děti byl zorganizován Dětský den s hrami, stylovými dárky a dvěma indiánskými šašky, jeden z mužů Puška vedl boj se Sovím spolkem o právo nosit skalpovou halenu a vrcholem byla porážka a zpracování bizoní krávy. Ta byla zastřelena u chovatele a poté převezena na tábořiště, kde byla pod dohledem Tomáše Giesla alias Chodího vodou rozbourána a lidé si mohli maso a další suroviny jako šlachy a kosti odkoupit. Porcování bylo doprovázeno přednáškou, k čemu se jaká část používala, šlo tedy vlastně o jeden velký kurz. Tato událost dala táboru druhé jméno Táboření bizoní krávy.¹³³

Aktivita Indian Corralu byly roku 2006 oceněny organizací Westerners International jako nejlepší zámořský Corral.¹³⁴ I v souvislosti s udělením tohoto ocenění se začalo mluvit o prohloubení úrovně materiální výroby i vědomostí českých indiánů na vědeckou úroveň a začal se užívat pojem experimentální archeologie.¹³⁵ Součástí subkultury bezesporu jsou lidé, kteří dosáhli vynikající úrovně, co se vědomostí týče, případně jsou odborníky ve zpracování indiánských výrobků a jsou dokonce schopni rekonstruovat proces výroby a zpracování surovin. Zahrnovat pod toto označení všechny členy subkultury je však poněkud přemrštěné. Užívání tohoto termínu je spíše obhajobou neobvyklého koníčku před širokou veřejností. *„Mě spíš přijde, že se to teď trošku ubírá jakoby, abychom nebyli za úplně blázny, co si hrají na indiány, když je nám 30 a víc, tak se to lidé snaží brát moc odborně. Tady jsou ti, to je ta oživlá historie, to jsou ty repliky, to musí být přesné takhle, takže jako my studujeme ty muzejní exponáty. (...) je spíš taková tendence nevypadat za nějaký kluky, co si hrají s luky po lese, ale za odborníky na indiány. Což už je třeba těžký, když se sem tam objeví tvář na internetu nějakého mladíka, který by rád začínal, tak pro něho je to hrozně vysoká laťka. On si udělá výrobky, jak my jsme dělali*

¹³³ *Iyéska Inýla. Tichý vypravěč kmene Bílých Vran. Číslo 2, prosinec 2004; str. 3 - 4.*

¹³⁴ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014.

¹³⁵ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014.

takové spíš ve skautském než indiánském stylu a je těžké pro něho dosáhnout té přijatelné úrovně, to je pro něho už hrozně daleko."¹³⁶

Vysoko nastavená laťka úrovně výrobků a pojetí táboření ve stylu oživené historie se stala jednou z příčin úbytku nových členů. Svou úlohu zde zřejmě také sehrává hierarchizace členů subkultury vycházející z původních kmenových pravidel, kdy se od uchazeče očekává jistá míra oddanosti zájmu a skupině lidí, se kterou se v rámci koníčku stýkají.¹³⁷ Nezájem mladé generace je silně ovlivněn velikou nabídkou volnočasových aktivit, ať již ve spojení s trávením volného času v přírodě, sportovních aktivit apod.¹³⁸ Zároveň ubývá strašících členů subkultury, ať již ze zdravotních důvodů, změnou preferencí a zaměřením na rodinu či na jiný zájem.¹³⁹

Výročním setkáním českých indiánů, současných i bývalých členů Indian Corralu, byla jubilejní 20. valná hromada, která se konala na ranči u obce Málkov nedaleko Berouna. Malebné prostředí i touha vidět staré kamarády přilákalo o říjnovém víkendu roku 2010 množství aktivních i již odpadlých českých indiánů a zakladatelů hnutí. Na programu byl tradiční sněm pro členy, dále přednášky o výrobě nožů, práci s koněm a lukostřelecká soutěž. Unikátní byla možnost nahlédnout do starých kronik a fotoalb. Retrospektivní byla i videa z českých pow wow promítaná v podvečer.¹⁴⁰

Téma dalšího směřování Indian Corralu a jeho funkce v moderní době, které bylo hlavním bodem jednání, zůstalo nedořešeno i v následujících letech. Na to, co by měl Corral dělat, panují různé názory. „*Je to organizace, která nějakým způsobem zaštiťuje všechny ty neorganizovatelné lidi. Lidi, kteří nechtějí být někde organizovaní a podobně a i těmto lidem poskytuje možnost jezdit na akce, které pro ně Corral připraví. Zásadní je pro mě ta myšlenka, že je to organizace, která sdružuje lidi, kteří se zajímají o severoamerické indiány. (...) je tady organizace, která vám pomůže najít další lidi, kteří se zajímají o indiány, která vám je schopna poskytnout nějaké informace v případě, že se zúčastníte*

¹³⁶ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 21 - 22.

¹³⁷ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 22 - 23.

¹³⁸ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 22. KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 20 - 21.

¹³⁹ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 18.

¹⁴⁰ Poselství světa v kruhu. Časopis pro euroindiány a příznivce kultur Severní Ameriky. Zima 2010, Reco Design; str. 3 - 4.

jejích akcí, tak se tam seznámíte s lidmi a máte možnost s nimi komunikovat, předávat si zkušenosti a tak dále. (...) Corral je jedna z mála organizací, kde lidi dělají akce pro ty druhé v podstatě jenom ze svého entuziasmu a z toho, že prostě chtějí pro ty druhé něco udělat.¹⁴¹ Do popředí zde vystupuje nezištná vůle věnovat svůj čas druhým a podpořit tak společnou věc. Jiný pohled prosazuje ideu Indian Corralu pouze jako vlastníka a správce tábořišť. Členské příspěvky by v tom případě sloužily k jejich správě a k případnému nákupu dalších luk, které by se později pronajímali tábornickým organizacím z řad skautů a woodcrafterů. Kreativní záležitosti jako pořádání táboření, přednášek a kurzů by mělo zůstat na jednotlivcích.¹⁴² Jeden z prvotních argumentů pro vznik občanského sdružení byl, že odpadnou problémy s organizováním táborů. Ze zkušenosti pořadatelů kmenových táboření i pravidelných akcí jako Moravská wačipi se potvrdil názor skeptiků, že tábořit se dá i bez organizace.¹⁴³ Přesto Indian Corral vystupuje jako jakési civilní jméno celé indiánské subkultury, ať již jde členy nebo nečleny, a slouží ke komunikaci s institucemi a širokou veřejností.¹⁴⁴ Tam je jeho pozice nezastupitelná.

3.1.4. Reflexe

Zcela specifickým rysem subkultury je její rozštěpení na dvě úrovně zájmu. Pro mnohé se jedná čistě o náplň volného času v podobě oživené historie, vytváření si vybavení pro dovolenou v historických kulisách. Pro druhé je to životní cesta inspirovaná současnou indiánskou kulturou. „(...) já rozděluju tohle hoby na lidi, kteří se věnují living history. To je, kteří se zajímají o dnes již jakoby skoro vymřelou kulturu, ať už plání, lesů nebo bažin, to je jedno, prostě oblastí Ameriky. Zajímají se o indiány a jejich zvyky před dvě stě lety a víc. Což znamená, spousta zvyků nepřežilo do dnešní doby, spousta kmenů nepřežila do dnešní doby a zajímá je opravdu jenom ta historie, typy, styly výšivek a všechny tady tyhle věci. A potom jsou tady lidi, kteří se našli ve vidění světa, tak jak ho vidí native (...) ta kultura mrtvá není, spousta zvyků ze staré doby se pořád drží a zrodily se i

¹⁴¹ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 17 - 18.

¹⁴² GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 43 - 44.

¹⁴³ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 7 - 8. PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha. 23. 4. 2014; str. 31.

¹⁴⁴ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 44.

některé nové zvyky, některé staré zvyky se trošku přeměnily a jsou drženy dál. Tak v podstatě následují tu kulturu v dnešní době. A já bych se řadil k těmhle lidem a často potom dochází teda k určité konfrontaci, určitým problémům jako z living history a lidmi z tady z téhle větve, díky přístupu k určitým věcem, ke kterým má být drženy respekt, úcta, která právě v tom living history není, protože ty lidi nezajímá dnešní doba a to že někdo ctí, a nebo respektuje nebo má úctu k nějakým věcem."¹⁴⁵ Tento často nepřiznaný konflikt se dotýká téměř všech projevů a aktivit subkultury především otázky duchovna. Někteří čeští indiáni zastávají názor, že američtí indiáni nejsou skutečnými nositeli tradic. Vnímají je jako poražené asimilované jedince, kteří podlehli alkoholu a drogám, a jejich tradice jako mrtvé. „(...) spousta lidí neuznává současné indiány jako nositele nějakých kulturních hodnot. Nebo spousta těch euroindiánů vůbec to vnímá, že současní žijící indiáni nám nemají co nabídnout, protože oni nevyšívají, oni neumí vyrábět mokasíny, oni nepracují s urzoními ostny, oni neumí rozdělovat oheň třením dřev nebo křesáním, oni už netáboří vůbec v týpí, zatímco my táboříme v týpí. Že nám nemají co nabídnout. Ale já tím setkáním s Černonožci jsem zjistil, že vlastně, že to jsou pořád ti stejní lidi, jen mají na sobě džíny a tričko, jezdí nějakou dodávkou, ale pořád jsou to oni, a když začnou vyprávět, tak já je vnímám úplně stejně, jak kdyby měli ty oděvy, co měli. Prostě ta tradiční kultura ona se nemění, tam se mění ten vnějšek, ale ten jejich přístup k životu, ty jejich duchovní tradice a vůbec kulturní, to zůstává stejné. Takže mě to přijde takové trošku nafoukané, když řekneme, že oni už nejsou nositelé tradic, oni už nám nemají co dát.”¹⁴⁶ Tento postoj může být opět jistou obhajobou koníčku ve smyslu, co oči nevidí, srdce nebolí. Pokud nevnímám současné americké indiány jako nositele tradice, nemusím se zabývat tím, zda porušuji nějaká pravidla, na druhou stranu u mnohých českých indiánů jde, jak uvidíme později, o nedostatek vědomostí o problematice.

V rámci subkultury se často používá označení hobysta, které je přejaté od německých indiánů či euroindián, které bylo vytvořené Milošem Eksteinem.¹⁴⁷ Obě pojmenování shodně označují osoby, které se nějakým způsobem zajímají o kulturu severoamerických

¹⁴⁵ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 6.

¹⁴⁶ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 16.

¹⁴⁷ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 29.

indiánů. Přesnější vymezení těchto pojmů a vůbec označení toho, s čím se členové subkultury ztotožňují je daleko složitější.¹⁴⁸ „*My nejsme indiáni, nikdy nebudeme indiáni, my jsme takoví, já vždycky přemýšlím, co vlastně jsme.(...) Jsme bílý indiáni, jsme pokračovatelé té kultury, jsme návštěvníci v té kultuře. Prostě tu kulturu do sebe přijmuli, jakoby jsme ji v uvozovkách adoptovali a jedno jestli je to pro někoho hra nebo pro někoho životní filosofie, pro někoho poslání nebo jestli se někdo cítí být reinkarnovaný indián, to už je jedno. Ale ten zájem je tam stejný, všichni máme rádi tu kulturu, chceme ji nějakým způsobem prezentovat sami před sebou, před tou veřejností.*”¹⁴⁹

Zcela zásadní je komunita lidí, která subkulturu tvoří. Jednotlivé skupiny, rodiny jsou často ve velmi úzkém kontaktu přesahujícím rovinu volnočasové aktivity, rodiny se navzájem navštěvují, pomáhají si, znají své životní osudy. Tato nadstavba koničku je některými označovaná jako skutečné indiánství, dochází zde však k záměně přátelství za kulturní projev amerických indiánů.¹⁵⁰

3.2. Znaky a projevy subkultury

3.2.1. Aktivity

Větší část aktivit subkultury se týká oblasti oživené historie, kde je hlavním záměrem rekonstrukce stylu života původních obyvatel Severní Ameriky 19. století, případně doby starší. Na rozdíl od jiných skupin oživené historie se zde nejedná o nápodobu vlastní minulosti, ale o rekonstrukci života jiného etnika s jinými kulturními a náboženskými zvyklostmi. Proto zde dochází ke konfrontaci se současnými nositeli tradic původními obyvateli Severní Ameriky a to především v otázkách spirituality a nápodoby kulturních projevů dneška.

Přestože je táboření stěžejní aktivitou subkultury, není jedinou. Akce, které se v hnutí pořádají, se dají rozdělit na dvě skupiny. Ty, které spadají přímo do oživené historie a odehrávají se ve stylovém oblečení a v dobových kulisách a ty, které se odehrávají v

¹⁴⁸ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 6.

¹⁴⁹ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 16.

¹⁵⁰ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 30 - 31.

civilním oblečení. Samostatnou kategorií jsou halové taneční slavnosti pow wow.

3.2.1.1. Stylové akce

Táboření a další stylové akce jsou pořádány buď jednotlivými skupinami přátel či přímo organizací Indian Corral. Podle pořadatele pak podléhají různým kritériím náročnosti na stylovost oblečení a vybavení. Obvykle je věcí každého účastníka, jakým způsobem má zařízeno své obydlí, ale mimo něj by nikdo neměl narušovat historický charakter akce. Pokud jde o oblečení dětí a žen, pravidla nejsou tak přísná, tolerují se boty i části civilního oblečení pod stylovým oděvem. „*Hobistický tábor připomíná atmosféru dobře najezeného, mírového indiánského tábora z amerických plání. Je plný co nejpřesnějších replik oblečení a domácího vybavení s neustálým šumem okolo vaření, sekání dřeva na topení, z křiku táborového vyvolavače, který oznamuje konání různých setkání, her, závodů, slavností a společenských novinky, z bubnování a indiánského zpěvu, z tlumeného cinkání rolniček a chřestidel na oblečení, ze štěkotu všudypřítomných psů mísícím se se závany vůně z kouře, jídla a prouzených týpiových plachet, takže pozorovatel má opravdu pocit, že se ocitl v jiném čase a na jiném místě.*”¹⁵¹ Táboření mají svá oficiální zahájení a ukončení, která slouží k jasnému vymezení doby, kdy se mají dodržovat pravidla stylovosti. Součástí každého táboření jsou různé hry, soutěže, společná hostina či taneční slavnost. Mohou být doplněny o praktickou ukázkou dovedností jako činění kůží mozlem, výroba a vypalování keramiky či vaření v bachoru a úprava tradičních pokrmů obecně. Každé táboření je něčím unikátní. Může to být počet týpí, povodeň, přemnožení včel, svatba, padající hvězdy, neobvyklá událost. To vše se přirozeně vryje do paměti účastníků. „*A tohle pow wow bylo zajímavé tím, že se nám protrhl buben a ohořelo jedno týpí. (...) buben asi se do něho nějak víc prásklo nebo byla špatná možná už naprasklá kůže nebo nevím. Ale bralo se to jako špatný znamení. A týpí hořelo při balení při odjezdu, z nedbalosti, protože jsme rozepli jehlice a zůstal ještě hořet oheň, takže jak foukl vítr, tak ten kraj od těch dveří vlastně hnedka vzplál, jak to bylo vysušené. Takže naštěstí ohořel jenom jeden pruh s tím vchodem, to se dalo odpárat a přišít nový pruh a to*

¹⁵¹ http://www.woodcraft.cz/index.php?right=historie_indianiVcs&lan=cs; cit. 18. 5. 2014

týpí bylo zase spravený. Ale úžasný bylo, jak (...) všichni přiskočili, strhli to týpí, zdupali, jako uhasili, že se to nerozhořelo dál, že zasáhli. A pak si každý obřadně bral trošku toho ohořelého plátýnka, protože do toho se dobře chytají jiskry, když se rozdělává oheň ocílkou, (...) takže ještě několik let na to lidi, když rozkřesávali svůj oheň, tak vzpomínali na to naše ohořelé týpí."¹⁵² Lidé často využívají obdobné zážitky k označování lokalit a jednotlivých táboření.

Další aktivitu představují lovecké výpravy, které jsou vlastně nápodobou stopování zvěře. Stopy se imitují moukou či rýží. Během putování se na připraveném okruhu soutěží ve střelbě z luku, překonávají se různé přírodní překážky a podobně. Zcela netradiční aktivitou je putování na Bull Boatech, plavidlech ve tvaru misky, vytvořených z dřevěné konstrukce potažené kravskou kůží. Některé indiánské kmeny plání je používali k překonání širokých říčních toků.¹⁵³ V našich podmínkách se užívají k plutí po řekách. Putující jsou opět oblečeni v indiánském oblečení a dodržují obdobná pravidla stylovosti jako na tábořeních.

3.2.1.2. Civilní akce

Aktivita, při kterých se čeští indiáni setkávají v civilním oblečení, jsou v první řadě valné hromady Indian Corralu, které od svého počátku sloužili nejen pro rokování členů organizace, ale i jako možnost setkání s dalšími lidmi. Na valných hromadách se pořádají přednášky, promítají se dokumenty či filmy, koná se burza, různé výstavy či soutěže o nejlepší indiánský výrobek. V minulosti také Indian Corral pořádal v Praze pravidelné přednášky, které byly bohužel pro malý zájem zrušeny. Oblibě se stále těší různé kurzy zaměřené na nejrůznější řemesla a dovednosti. V dřívější době se také pořádaly společné výlety do stálých evropských muzejních expozic ve Frankfurtu, Offenbachu, Drážďanech, Stuttgartu ¹⁵⁴ale i na krátkodobé výstavy. Dokonce se plánovala cesta do Spojených států amerických, ale bohužel ztroskotala na vízové povinnosti. Členové výpravy byli mylně

¹⁵² ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 7.

¹⁵³ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 12.

¹⁵⁴ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 16.

spojení s pražskou demonstrací za propuštění Leonarda Peltiera¹⁵⁵ a s probíhajícími protesty na americkém východě a všem byl vstup na území Spojených států zakázán.¹⁵⁶

Právě návštěva Ameriky byla společným snem mnoha českých indiánů. Některým se podařilo vycestovat hned v devadesátých letech, jiní museli nejdříve nashromáždit dostatečné finanční prostředky a samozřejmě je i mnoho těch, kterým se toto přání nepodařilo naplnit. Byť by se dalo očekávat, že všichni čeští indiáni budou toužit po přímém kontaktu s americkými indiány a po návštěvě jejich rezervací, mnozí poukazují na fakt, že ještě důležitější pro ně bylo navštívit místa, která znali z knih a zažít na vlastní kůži přírodní podmínky, které jsou často velice odlišné od situace v Česku. „(...) *my jsme si četli knihu Kopy a štít o Sedícím býkovi a předčítali jsme si to v autě a průběžně jsme vlastně navštěvovali ty místa, o kterých v té knize psali a to pro mě bylo ohromné, když fakt se tam píše o nějakém tom velkém tábořišti a zrovna třeba o tom prostoru, kde probíhaly ty tance slunce a ty obřady důležité, tak to vám fakt běhal mráz po zádech.*“¹⁵⁷ „(...) *ukazovali, jak se krájelo maso na sušení. Vysvětlovali, jak to sušení probíhalo. My jsme si to tady neuměli představit, protože tady pověsit maso do průvanu. Ten průvan nebyl nikdy tak velký, aby na něj nesedly mouchy, ale na těch prériích fouká vítr, tak jaksi pořád a tak jaksi výrazně, že tam ty mouchy snad ani nelétají. Jsou tam trochu jiný ty podmínky. Je tam větší sucho. U nás třeba zelená tráva a ty prerie jsou opravdu vyprahlý, takový zlatavý.*“¹⁵⁸ Těm, kterým se podařilo navázat bližší kontakt s příslušníky některého kmene, pak měli možnost zažít i tradiční slavnosti a obřady.

I v Americe se sdružují lidé se zájmem o oživenou historii indiánských kmenů, ovšem zaměřují se především na rekonstrukce válečných konfliktů a na koňskou kulturu. „(...) *jsme z toho měli hrůzu, že tam všichni budou strašně hezky oblečení a všechno bude přesně podle těch indiánů a ze všech těch přesných materiálů, protože to tam mají po ruce a že to budou mít úžasný a pak jsme tam přijeli a trochu jsme z toho byli v šoku, protože sice bylo to nádherný místo na pokraji Skalistých hor, (...) ale ti hobysti teda, že byli trochu jiným*

¹⁵⁵ Indiánský aktivista, který je vězněn od druhého lakotsko-amerického konfliktu na Wounded Knee z roku 1974.

¹⁵⁶ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 14 - 15.

¹⁵⁷ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 16.

¹⁵⁸ Tamtéž; str. 18.

způsobem než my jsme byli zvyklí. My jsme byli zvyklí spíš na materiální kulturu a opravdu (to) propracovávat (...) a oni tam sice tábořili, ale někdo spal na matraci a vařil na propanbutanové bombě. (...) měli trošku oblečení, co by připomínalo indiány, ale oni hlavně jako rekonstruovali ty boje a bitvy mezi sebou.”¹⁵⁹ Návštěva Ameriky znamenala vždy velké obohacení a inspiraci pro působení v Česku, ať již šlo o inspiraci v podobě zařazení společných hostin, kde každý uvařil vlastní jídlo a donesl jej na společnou „tabuli”¹⁶⁰, ve vztahu k indiánské spiritualitě¹⁶¹ či v obchodních aktivitách.¹⁶²

Další aktivitou je pořádání výstav pro širokou veřejnost, často doplněné o přednášky a hudební a taneční vystoupení. Původní trend představování staré kultury původních obyvatel Ameriky vystřídala snaha o přiblížení české subkultury a současné situace indiánů ve Spojených státech a Kanadě. „Tahle výstava byla hodně o té naší bandě a samozřejmě, že ve chvíli, kdy člověk tam prezentuje život podle severoamerických indiánů nebo orientující se na severoamerický indiány, tak je tam nemůže nezmínit. (...) byla tam spousta faktografických věcí, ale díky tomu, že to bylo o té naší bandě, tak už jsme se specializovali vysloveně na ty kmeny, o který se zajímáme v rámci té naší bandy. (...) na zahájení jsme pozvali kapelu Wanbli Ohitika (...) a celou tu naši výstavu doprovázely úžasné kresby Ogleho, Lukáše Junka.”¹⁶³ Zmíněná výstava proběhla začátkem roku 2014 v Tachově a přilákala během šesti týdnů 1150 návštěvníků. Velmi kladně byla také přijata výstava, která se konala na jaře stejného roku ve Zlíně, a která představila kulturu indiánů plání v kontextu české subkultury navíc s příběhy a myšlenkami současných Černonožců, se kterými se hlavní pořadatelé výstavy osobně znají. „Na vernisáži to bylo podložené písněmi s naší indiánskou kapelou, pak jsme dělali Round Dance Night, (...) to byl takový večer indiánských písní, zejména Round Dance, ale i jiných písní a snažili jsme se, že my jsme zpívali a Peťka, když lidi chtěli, tak se je snažila naučit ten Round Dance, takže tančit v kruhu, jak se dělají ty prolézačky. A pak jsme dělali promítání proložené písněmi a

¹⁵⁹ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 20.

¹⁶⁰ Tamtéž; str. 21.

¹⁶¹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 2 - 3.

¹⁶² KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 5. GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 8 - 10.

¹⁶³ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 20 - 21.

*povídáním o posvátných místech Černonožců a ty příběhy, který se k těm místům vztahují. A ještě jsme dělali medicínový kruh jako učení indiánů z kmene Černonožců o tom, jak žít harmonický život.*¹⁶⁴ Presentace kultury amerických indiánů i české indiánské subkultury se těší velké oblibě především v regionálních muzeích. Za poslední roky proběhly výstavy v Mostě, Tachově, Domažlicích, Předklášteří u Tišnova, Ivančicích či Zlíně a čeští indiáni se také podíleli na tvorbě stálých expozic v muzeích v Humpolci a Ústí nad Labem.

3.2.1.3. Pow wow

Velmi důležitou aktivitou českých indiánů je každoroční pořádání taneční slavnosti pow wow. Na samém počátku roku 1996 byla inspirována německými pow wow, konala se v tělocvičnách při základních školách a od svého 14. ročníku se přesunula do velké sportovní haly na Kladně.¹⁶⁵ Pow wow kultura má v tradici původních Američanů poměrně krátkou historii sahající jen do počátku 20. století. Je však stěžejním projevem indiánské kultury podtrhujícím sounáležitost jednotlivých rodin, kmenů a domorodých národů.¹⁶⁶ V českém prostředí bylo pow wow dlouho vnímáno jako součást oživené historie, tančilo se v oblečení z táboření imitujícím dobu 19. století a objevovaly se především tradiční tance. Teprve s hlubším pochopením významu pow wow došlo k přehodnocení tohoto přístupu, překlenutí časové mezery a následování současných slavností s jejich bohatostí a pestrostí kostýmů i živostí a expresivností tanců. „(...) já jsem byl velký zastávce toho, nechat to u toho tradičního, že ty věci, co v nich člověk táboří, tak přenést na pow wow a žádné moderní kostýmy, jak mají indiáni dneska, žádné saténové košile a podobně. A to mě drželo strašně dlouho a vždycky jsem si i svůj taneční kostým kombinoval z věcí z táboření, jenom jsem k tomu dal ten péřový závěs. (...) ale potom nevím, čím to bylo, jestli tím jak jsem poznával ty indiány současné, tak jsem to bral jako přirozený vývoj a naopak se mi začaly líbit ty věci moderní, že proč ne. Jsou to pořád indiáni, ta kultura se vyvíjí, a když oni to takhle dělají, tak z jaké pozice to já budu

¹⁶⁴ HANÁK, Dušan. *Interview. Přílepy*, 18. 3. 2014; str. 14.

¹⁶⁵ <http://www.indiancorral.cz/cz/index.php?p=historie>; cit. 16. 5. 2014.

¹⁶⁶ ZOTIGH, Dennis: *Historie a vývoj pow wow*. Přeloženo a vytištěno pouze pro vnitřní potřebu Indian Corralu. 2000; str. 1 - 7.

*odsuzovat. A říkat ne, vraťte se k jelením kůžím a noste jenom modré korálky a ne fosforově zelené. (...) Takže já jsem vlastně prošel takovou škálou, kdy jsem si potom udělal stuhovou košili na pow wow a tancoval jsem mužský tradiční, tam jsem taky pozměnil kostým a nakonec jsem skončil u pro mě nejúžasnějšího tance Chicken Dance. Takže pro mě to je úplný vývoj, že z těch jelenic mám ty běžecké elastáky.*¹⁶⁷ Ovšem ne všichni reflektují vývoj českého zimního pow wow Kladně. Mnohým vadí množství oficialit, povstávání, proslovů a chybí jim srdečnost a uvolněnost prvních akcí.¹⁶⁸ Zde se samozřejmě naráží na konflikt mezi oživenou historií, která nemá potřebu respektovat všechny náležitosti a pravidla a živou tradici dneška. V době internetu a bleskového přesunu informací, jsou aktivity českých indiánů vystaveny drobnohledu držitelů tradice, pro které jsou všechny taneční ceremonie posvátné a jsou součástí jejich duchovní tradice, tanec je pro ně formou modlitby. „*Když někdo tančí velice hezky, tak (indiáni) říkají, že se hezky modlí. V podstatě každý tanečník, když tančí, tak by měl mít v srdci modlitbu. Měl by vědět, proč tančí, za co tančí a taky zpěváci, když zpívají, tak by měli myslet na modlitbu a měli by vědět, proč zpívají a za co zpívají.*”¹⁶⁹

Každé pow wow je zahájeno slavnostním průvodem arénou. První kráčí vlajkonoši zastupující zúčastněné státy a nosiči spolkových vlajek, za nimi hlavní tanečník a tanečnice a pak tanečníci a tanečnice dle svých stylů. Součástí zahájení jsou samozřejmě proslovy a modlitby. Poté následuje Píseň vlajce - Flag Song jako pocta indiánským zástavám a vlajkám. Každý tanec zahajuje hlavní tanečník a tanečnice, jde o jejich právo i povinnost tanec nejen zahájit, ale i jej zároveň ukázat ostatním. Na pow wow nesmí chybět moderátor slavnosti M. C., který komunikuje se všemi přítomnými, ohlašuje následující body programu, povzbuzuje tanečníky i diváky do tance a těm, kdo jsou na pow wow poprvé, představuje jednotlivé taneční kategorie a typy tanců. Často je nazýván hlasem pow wow. Na dění v aréně dohlíží vedoucí arény A. D. a jeho pomocníci. Důležitou osobou je také hlavní rozhodčí, který má na starosti celkové hodnocení soutěžních tanců a zároveň vybírá

¹⁶⁷ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 15.

¹⁶⁸ ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 7. PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 30 - 31. VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 11 - 13.

¹⁶⁹ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 19.

další rozhodčí. Je též zvykem určit hostitelský buben, tedy kapelu, která zná všechny typy písni a je schopna zahrát vhodnou píseň pro jakýkoliv bod programu.¹⁷⁰ Prostor hal se využívá pro prodejní stánky s předměty s indiánskou tematikou i pro výstavy a podobně. Během prvních ročníků se pořádaly přednášky o tanečních krojích a tanečních stylech.¹⁷¹ Základní informace k těmto tématům se posléze přesunuly do pow wow zpravodaje. Součástí programu mohou být ukázky méně známých tanců či hudební vystoupení. V posledních letech se pořádá soutěž ve hře na ruční buben s prezentací Round Dance písni.¹⁷² Slavnost vrcholí vyhlášením vítězů a končí opět společným průvodem všech tanečníků v čele s vlajkonoši a odchodem z arény.

Taneční styly, ve kterých se soutěží muži, jsou tradiční tanec severního a jižního stylu, tanec trávy, pestrý válečný tance a tanec tetřívka. Ženy soutěží v tradičním tanci severního stylu, rolničkovém tanci a pestrém šalovém tanci.¹⁷³ Každý styl má svůj jedinečný kostým, taneční doplňky a specifický krok. Některé tradiční taneční kategorie mají za svůj základ legendu. „*Jedna z legend vypráví o chromém chlapci z kmene Kriú (Cree), který si velmi přál tancovat. Jednoho dne se proto vydal na kopec, aby se pomodlil a poprosil o radu. Kopec nebyl vysoký, ale i tak byla cesta na vrchol velmi namáhavá. Když se pak rozhlížel po širé prérii, rozprostírající se pod ním, viděl trávu, jak se ve větru pohupuje, kolébá, střemhlavě padá dolů a zase se zvedá, aniž by se musela hnout z místa. V tu chvíli chlapce napadlo, že ten nádherný tanec trávy by mohl být i jeho tancem. Od té doby jej pak tančil na každé slavnosti.*“¹⁷⁴ Jiné taneční styly vznikly jako reakce na historickou zkušenost. To je případ pestrého válečného tance, který se stal výrazovým projevem veteránů z první a druhé světové války.¹⁷⁵ Děti soutěží dle věkových kategorií, nejmladší společně, starší pak chlapci a dívky zvlášť. Součástí slavnosti jsou i společenské párové a mezikmenové tance, kterých se mohou zúčastnit i diváci v civilním oblečení.

¹⁷⁰ Pow Wow News. *Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow*. 20. 3. 2010; str. 4.

¹⁷¹ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 30.

¹⁷² MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 31.

¹⁷³ Anglické názvy mužských tanečních stylů: Northern and Southern Men's Traditional Dances, Grass Dance, Fancy Feather Dance, Chicken Dance; a ženských tanečních stylů: Northern Women's Traditional Dance, Jingle Dress Dance, Fancy Shawl Dance.

¹⁷⁴ Pow Wow News. *Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow*. 20. 3. 2010; str. 7.

¹⁷⁵ Pow Wow News. *Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow*. 20. 3. 2010; str. 8.

Taneční slavnost by přirozeně nemohla být bez hudebníků, a proto se již od samého počátku začaly vytvářet skupiny zpívající tradiční písně. V roce 1993 bylo založeno první hudební seskupení členů kmene Bílý Wampum s názvem Black Bridge Singers, původně známé jako Pine Ridge Singers, které se zasloužilo o rozvoj zájmu o indiánskou hudbu. Nejznámější místní kapelou jsou moravští Dead Dog Singers. Kapela vznikla roku 1998¹⁷⁶ a v současné době se zaměřuje na písně severních plání především kmene Krí.¹⁷⁷ Dlouhou tradici má i pražská kapela Walden Singers založená roku 1991 a složená z členů Ligy lesní moudrosti, dříve známá pod názvem Old Land Singers. Další moravská kapela Čangleška Nunpa Singers byla oficiálně založena až roku 2000 ovšem zpěvu, převážně lakotských písní, se její členové věnovali již od roku 1990¹⁷⁸. Nejmladší kapelou jsou Wanbli Ohitika Singers.¹⁷⁹ Indiánské písně se dají rozdělit do třech kategorií. Jsou to písně složené ze slov, písně složené z vokálů a písně kombinující slova a vokály. Texty se většinou nedají dohledat v psané formě, a proto se odposlouchávají z nahrávek. Každá kapela má svého hlavního zpěváka, který je jakýmsi kapelníkem. Kapelu mohou doplňovat též zpěvačky, které ovšem nesedí společně s muži u bubnu, ale stojí za nimi a vytváří vnější kruh či půlkruh. Svými hlasy pak doplňují části písní. Jedná se o tzv. Back Up. Styl písní závisí na oblasti, odkud pochází, zda se jedná o obřadní či neobřadní písně a dále se písně rozlišují dle rytmu na Straight Dance, Sneak Up, Crow Hop, Double Beat a Round Dance.

Pow wow se nepořádají jen ve sportovních halách, ale i pod širým nebem. V Česku proběhlo první venkovní pow wow roku 2005 v Růžové u Děčína a tři ročníky 2006 - 2008 na Fort Hary v jižních Čechách u Jarotic. Přestože šlo o akce oblíbené, v jejich organizování se nepokračuje.

3.2.2. Duchovno

Duchovno je nedílnou součástí české indiánské subkultury, ať již se k němu členové

¹⁷⁶ *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 13. českého halového pow wow.* 15. 3. 2008; str. 2 - 3.

¹⁷⁷ TUČEK, Petr. *Interview.* Brno, 28. 3. 2014; str. 9.

¹⁷⁸ *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 13. českého halového pow wow.* 15. 3. 2008; str. 2 - 3.

¹⁷⁹ *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow.* 20. 3. 2010.

vědomě hlásí či ne. Indiánská spiritualita se od 90. let stala jakýmsi zpestřením atmosféry táboření, cestou k navození mystické atmosféry.¹⁸⁰ Mnohé z přejatých obřadů byly prováděny podle knihy *Indianok* maďarského autora Imre Nagiho¹⁸¹, případně podle příkladu německých indiánů¹⁸². Táboření se zahajovala průvodem mezi stany k hlavnímu ohništi, kde se vytvořil půlkruh mužů a půlkruh žen a dětí, při té i jiných příležitostech se kouřila dýmka, pořádaly se potní chýše, žilo se obřady. „(...) *když to vezmu zpátky, tak tady v těch letech se hrozně moc lidí začalo zajímat nejenom o to oblékání těch indiánů, ale především o ty obřady. Hlavně ti chlapi to hodně zkoumali a studovali, (...) na těch táborech nikdy nechyběl obřad dýmky nebo třeba zrovna tady se kluci se připravovali na vize. (...) A i vlastně, my jsme měli kmenové schůzky, že jsme se týdně scházeli u nás doma. (...) kde většinou se to zahájilo nějakým obřadem, buď kouřením kmenové dýmky, a nebo i třeba jenom obřadem s vodou, že se posílala miska s vodou, my jsme seděli v kruhu a prvně jsme se teda očistili kouřem z vonných bylin a pak se posílala ta miska s vodou, kdy každý si jako upil doušek z té společné misky a vlastně nás to mělo propojit a naladit jako do jedné roviny, podle nějakého indiánského obřadu původního a musím říct, že to bylo hrozně zajímavé.*”¹⁸³ Důvodem takové obliby obřadů byl hlad po spiritualitě, potřeba náboženství, které sice bylo na první pohled na dosah v křesťanství, avšak lidé toužící po souznění s přírodou hledali spíše tradice předkřesťanské tedy keltské a slovanské. Snaha navázat na vlastní kořeny však narazila na neznalost původní tradice. Novodobé keltské a staroslovanské obřady vznikají částečně z knih, částečně inspirací od ruských Slovanů a nejsou příliš důvěryhodné.¹⁸⁴ Navíc slovanská svatá místa u nás přejala křesťanství a vystavělo na nich své kaple a kostely.¹⁸⁵ Je tedy nemyslitelné pořádat na takových místech pohanské obřady. Svou roli v zálibě v obřadech však sehrála i módnost. „...(...) *v indian hoby ta vize jednu dobu byla, udělat co nejvíc nejpěknějších quillových nebo korálkových vyšivek a v tom si zamachrovat na táboře. Potom to začalo být tancování. (...), ale pak je to*

¹⁸⁰ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 24.

¹⁸¹ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 7.

¹⁸² PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 14 - 15.

¹⁸³ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 13.

¹⁸⁴ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 7.

¹⁸⁵ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 18.

právě ta spiritualita. Ted' protože lidi zjistili, že nějaký to vyšívání a takový, že to je všechno moc pracný, že jsou jednodušší berličky. A víš co, do hlavy ti nikdo nevidí, a proto si budeme dělat tu spiritualitu a budeme si hrát na (...) panwakantáře a do hlavy ti nikdo nevidí, takže nikdy nikdo neuvidí, jestli to děláš dobře nebo špatně. Nebo jestli to děláš opravdu nebo si na to jenom hraješ."¹⁸⁶ Tyto módní vlny začaly materiální rovinou, pak se objevila posunková řeč, po ní indiánské jazyky hlavně lakotština, dále zpívání v původních jazycích a konečně okouzlení duchovnem.

Teprve postupně s přísunem kvalitnějších informací si začali lidé uvědomovat, že nelze jednoduše vykonávat obřady, ke kterým nemají oprávnění. Byť i v dřívějších dobách nemohl vést obřady každý, vybírali se vhodní jedinci¹⁸⁷, přesto neměli předání od držitelů tradice. Opět se setkáváme s přesahem koníčku do současnosti, do živoucích tradic, které je nutné respektovat. „(...) když jsem se potom setkával s Pablem, tak jsem zjistil, že aby člověk mohl dělat obřad potní chýše, který jsem já dělal tenkrát lakotským způsobem, tak že mu to musí indiáni předat a musí k tomu být nějakým vyučen způsobem. Protože mu tam chodí lidi nebo můžou chodit lidi, kteří jsou nemocní, kteří mají nějaké potíže, a on musí vědět, co s nimi nebo musí vědět, jak třeba řešit nějaké situace, které tam můžou nastat v té potní chýši.”¹⁸⁸ Cesta k vedení obřadů vede u préríjních kmenů přes tanec slunce, kde se tanečníci účastní nespočtu obřadů a učí se s nimi zacházet. Tradicí je účastnit se čtyř slavností tance slunce a přípravných postů, které probíhají v Evropě. Zcela zásadním je pak nekřížení tradic, díky nimž se zachovává kontinuita předaných zkušeností.¹⁸⁹

V těchto otázkách panuje v rámci subkultury veliký rozpor. Jedni, kteří v první řadě vyzdvihují své češství a příslušnost k bílé rase¹⁹⁰, ne snad jako symbol nadřazenosti ale spíše odlišnosti a pak ti, které oslovila indiánská spiritualita obecně, případně náboženství určitého kmene. Ti hrané obřady považují za výraz nedostatku respektu a zneuctívání indiánských tradic. „(...) to je, jak kdyby si někdo hrál na církev, oblékali se jako mniši,

¹⁸⁶ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 37.

¹⁸⁷ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 22.

¹⁸⁸ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 18.

¹⁸⁹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 5 a 19.

¹⁹⁰ ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 8. ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 5. SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 9 - 10.

chodili v mnišských kutnách a provozovali křty a podobný křesťanský ceremonie, který jsou posvátný a který má právo provozovat pouze někdo, kdo k tomu má kompetenci. A pak určitě by se to nelíbilo žádnému pravověrnému křesťanovi, že támhle někdo vykonává křty, protože si hraje na nějakého křtitele. Prostě je to špatně.”¹⁹¹ S přibývajícím věkem a zkušenostmi došli někteří k poznání, že to, co v mládí impulsivně prožívali, zkoušeli různé obřady, nebylo správné. Zamýšlejí se nad vztahem k nositelům tradice a častým důsledkem je ukončení imitování obřadů.¹⁹²

Otázka duchovna se dotýká i takových témat jako je menstruace. K té přistupuje indiánská kultura zcela specifickým způsobem. Menstruace je vnímána jako soukromý obřad, kterým ženy každý měsíc prochází a kdy je jejich duchovní energie nejsilnější, dokonce natolik, že by mohla poškodit mužské náboženské předměty či narušit jiné obřady.¹⁹³ Aby se předešlo nechtěnému vlivu, uklízají se dané předměty mimo ženin dosah, ženy se neúčastní ceremonií, nevaří z masa. I tato tradice se dočkala svého následování u českých indiánů. „(...) když se začaly dělat indiánské chýše, tak se ještě dělaly tím způsobem nebo chystaly se tak, že kluci šli na dřevo a holky sbíraly kameny. Protože podle nějakých těch indiánských tradic, které někde jsme vyčetli, ty kameny do té potní chýše musely sbírat čisté panny. (...) potom i o té menstruaci se mluvilo, že když se kouřila dýmka a sedělo se v kroužku, (...) že opravdu to není, že bychom byly zavržené, ale že opravdu tam fungují ty energie. Takže jsme si sedly třeba, zůstaly jsme v místnosti, ale sedly jsme si třeba za ten kruh, třeba metr od toho kruhu, abychom nebyly součástí toho kruhu, kde koluje ta dýmka, kde probíhá ten obřad.”¹⁹⁴ Bere-li se tato tabu do důsledku, nemohou se ženy během menstruace účastnit ani slavnosti pow wow, která je jedním velkým obřadem. V evropských indiánských subkulturách se tato tradice často ignoruje, ať už z neznalosti či z prostého neidentifikování se s indiánskou spiritualitou.

Chce-li někdo opravdu proniknout do duchovní cesty původních Američanů, musí se za nimi vydat a studovat s nimi, případně alespoň komunikovat na dálku. Člověk se

¹⁹¹ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 16.

¹⁹² ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 23. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 24 - 25.

¹⁹³ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 24 - 25.

¹⁹⁴ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 24.

nemůže naučit náboženství z knih. „(...) 99 procent spirituality mezi hobysty je pouze špatná replika spirituality. To znamená, že nějaký pán v Maďarsku napsal knížku, kde napsal, dýmku se zatočí čtyřikrát doleva, čtyřikrát doprava, pak se stane to a tamto a všichni to doted'ka praktikují. Potní chýše má být taková a taková a všichni to doted'ka praktikují...”¹⁹⁵ Každá taková kniha zkresluje informace, protože pisatel i překladatel jsou ovlivněni svým kulturním zázemím a nikdy tedy nemohou předat přesnou zprávu.¹⁹⁶ Indiánští obřadníci přijíždí i do Evropy, vedou zde obřady, pořádají besedy a přednášky. Cílem setkání není rekrutovat nové indiány, ale napomoci nalezení vlastních kořenů.¹⁹⁷ Překvapivě čeští indiáni o ně nejeví velký zájem. „Když už nějaký z euroindiánů přijede třeba tady na setkání s indiánem (Pablem Russlem), tak já tam vidím i v těch očích a já jsem byl to stejné, takový určitý jakoby stud, že naráz je člověk konfrontovaný s tím skutečným nositelem té tradice a my si to tu nějak děláme po svém, ale radši mu to neřekneme, protože on by se mohl naštvat, a proto si myslím, že ty lidi než by se sami podívali do toho nastaveného zrcadla, tak si to si radši budou pořád dělat po svém.”¹⁹⁸ Někdy se v této souvislosti naráží na údajné obchodování s obřady. To je založeno na negativní zkušenosti, kdy si čeští rádoby šamani začali vydělávat pořádáním obřadů, byť se jedná spíše o oblast ezoteriky a alternativního léčení než o součást indiánské subkultury. Těch několik málo obřadníků, kteří jsou oprávněni, obřady vést vybírá peníze na materiální zajištění obřadů, především na palivové dřevo.¹⁹⁹ V případě, že přicestuje obřadník ze zahraničí, hradí se letenka a peníze slouží také jako ekvivalent materiálního daru.²⁰⁰

Pro ty, které oslovila indiánská spiritualita, je těžké slovy vyjádřit, co pro ně vlastně představuje. Obecně se shodují na vnímání okolí jako živoucích entit. Všechno je živé. Všechno je propojené. A z toho plyne přirozeně respekt k Zemi, respekt k ostatním bytostem. Podstatou je tolerance, právo na vlastní cestu. Většinou nejde o přijetí nového náboženství, spíše je to součást životní filosofie.²⁰¹

¹⁹⁵ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 33.

¹⁹⁶ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 8. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 24.

¹⁹⁷ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 8.

¹⁹⁸ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 21.

¹⁹⁹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 18.

²⁰⁰ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 22.

²⁰¹ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 7. TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 7.

3.2.3. Obchod

Prvotním impulsem k obchodním aktivitám byl nedostatek materiálů pro výrobu indiánských předmětů. Lidé se vydávali na skládky výrobních podniků, kde získávali korálky a zbytky kůží a kožešin²⁰². Kdykoliv někdo něco sehnal, nabízel artikl k výměně.²⁰³ Někdy se však stalo, že nebylo zač měnit a tak vstoupily do obchodování peníze. Dnes je těžké uvěřit, co všechno bylo nedostatkovým zbožím. Byly to korálky „(...) jsem objevil smetiště v Lučanech, tam se vyráběly korálky. (...) Vždycky jsme narazili papírový pytel. A teď žlutá, tak jsme plnili plechovky od těch plynových masek.”²⁰⁴, látky „(...) třeba v devadesátých letech, tak jsem měl možnost nakupovat levné látky, velice lacino, takže jsem je nakoupil ve velkém a na všech indiánských akcích se to prodávalo. Dodneška je spousta lidí z toho oblečená.”²⁰⁵ i kůže „Já jsem se sešel se Samem na táboře, šel jsem k nim pak pracovat, firma úklid, není k tomu co dodat. Okna se myjí kůží, i když se vlastně myly stěrkami, ale kůže se fasovaly, takže tam někde hluboko pramení moje první mokasíny.”²⁰⁶ Postupně bylo možné koupit kostice na náprsenky, paznehty na chřestidla, různé cvočky, přezky a spony, kvalitní korálky, kůže. Stánky se brzy staly běžnou součástí většiny aktivit provozovaných v civilním oblečení, jako byly valné hromady či pow wow. Na tábořeních jim je vyhrazen určitý den a čas tak, aby nenarušovaly jinak historizující charakter setkání.

3.2.3.1. Výrobky a jejich prodej

Od prodeje materiálu byl pak už jen krůček k prodeji hotových výrobků, neboť ne každý je natolik zručný, aby si vyrobil všechno oblečení a potřebné vybavení sám.²⁰⁷ Výrobou indiánských předmětů si od devadesátých let začalo přivydělávat množství lidí, kteří se specializovali na určitou techniku jako korálková výšivka, výšivka urzoními ostny

ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 13. VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 9. MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 12.

²⁰² MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 5.

²⁰³ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 10.

²⁰⁴ ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview*. Liberec, 17. 4. 2014; str. 5.

²⁰⁵ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 21.

²⁰⁶ PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 19.

²⁰⁷ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 10. VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 14.

a oblečení a předměty jimi zdobenými, tkaní, výroba broží, výroba luků, šití týpí a přístřešků. Pro mnohé se nakonec rukodělná výroba stala hlavním zdrojem obživy. Mezi nimi jsou i dnes světově uznávaní specialisté na indiánský design a práci s urzoními ostny, kteří jsou dokonce schopni rozklíčovat původní postupy výroby. „*Je to znovu objevitelská práce, protože ještě před třemi roky byla třeba práce s bizoním rohem v Česku o tom, že člověk má elektrický nářadí a s tím si vyrobil nějakou misku, nějakou lžičku, něco. Já jsem věděl, že to prostě ti indiáni neměli a hledal jsem, jak to tedy dělali. (...) A takže, když prostě jsi v nějakém muzeu a něco vidíš, tak si řekneš, proč to tak je? A viděl jsem tam tehdy kus rohu ohnutého do pravého úhlu. A ten kus byl ohořelý. Tak jsem si říkal, jestli to je ohořelé tím, že to spadlo do ohně nebo je to ohořelé procesem ve výrobě. A samozřejmě, že to bylo ohořelé procesem ve výrobě. Zničil jsem (...) hromadu bizoních rohů, ale přišel jsem na to, jak udělat lžičku nebo misku z bizoního rohu za patnáct minut pouze s jedním nožem.*”²⁰⁸ Praktická znalost řemesla, znalost vlastností materiálu a zkušenosti jsou zcela zásadním předpokladem pro výrobu kvalitních předmětů. Ukázkou mistrovské práce je výroba druhého mokasínu do páru k originálu z 19. století, na kterém pracoval Tomáš Giesl a Jan Podzemný²⁰⁹. Ti společně vytvořili quillový mokasín přesně odpovídající původnímu, s patinovaným materiálem, že není rozeznatelné, který je který.²¹⁰

Výrobky českých rukou nezůstávají pouze v České republice. Již od počátku obchodních aktivit putovala velká část produkce do Německa a brzy též do samotné Ameriky. V dnešní době se hojně využívá prodej přes internetové stránky výrobců, případně přes portály jako na příklad Ebay. Někteří výrobci, ale také pravidelně cestují do Ameriky a nabízejí tam své výrobky. „*A to jsem zjistil na té svatební cestě (po Spojených státech amerických). Já si pamatuju, vezli jsme tři nebo čtyři věci, protože jsme potřebovali na cestu. Většinou to bylo oblečení, ve kterém jsem se ženil a opravdu, kdekoliv jsme to ukázali, ač to byly strašné věci, tak jsme to vždycky všechno prodali. Po tom trhaly ty lidi ruce, takže jako vyloženě to chtěli. Takže jsem zjistil, že to funguje a že se s tím dá žít.*”²¹¹

²⁰⁸ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 17 - 18.

²⁰⁹ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 20.

²¹⁰ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 23.

²¹¹ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 14.

Na druhou stranu jsou stále výrobci, kteří si i řemeslnou výrobu drží jako zálibu, přestože výrobky též prodávají. „(...) mě těší, když někdo chce moji věc, protože vím, že se mu líbí a že je ochotný, za ní nějakou tu sumičku dát. Mám z toho dobrý pocit i tak, že pak chodím po táboře a většinou je to teda v Německu nebo v Belgii (...) Vrací se ke mě neustále nebo si občas něco objednájí a vlastně vidím stále po táboře chodit ty svoje věci, který jsem tvořil a možná to mě taky trošku nabíjí. Tím, že to člověka baví tvořit a pro mě je to hodně o tom, že ty věci nemusím za každou cenu prodat. Což jsem se setkal za svůj život se spoustou lidí, kteří odjžděli z Německa a byli schopný ty věci prodat za třetinovou cenu jenom, aby je nevezli do Prahy nebo domů prostě, což já jako jsem nikdy vlastně neudělal a asi ani neudělám, protože mě je vlastně vcelku jedno, jestli mi tady ty věci visí. (...) prostě ty věci, když mi zůstanou doma, tak se za ně nemusím stydět a klidně si je pověším doma na zed' a budu se na ně dalších deset let dívat nebo třeba si je někdo koupí nebo si je prostě nechám a začnu je používat.“²¹²

3.2.3.2. Vystoupení

K obchodním aktivitám také patří prezentace indiánské kultury. Z počátku byl koníček vnímán čistě jako soukromá věc, kdy lidé nestáli o jakoukoliv publicitu. Ovšem tento pohled se postupně měnil se změnou podmínek v republice a s uvědoměním si, že prezentací kultury, o kterou se zajímám, mohu něco získat. „(...) jedno velké hobby se stalo prací, ale už se nám to tak prolíná a tím možná, že je člověk jakoby otevřenější, protože my dřív jsme taky jezdili tábořit sami a kdyby tam přišel někdo z veřejnosti se na nás podívat, tak bychom to taky nechtěli. No, ale pak si řekneš vlastně proč? Proč jim to neukázat?“²¹³ Postupně se od 90. let vytvořilo několik skupin, které se věnují prezentaci starých kulturních zvyklostí 19. století. Navštěvují školy, dětské dny, soutěže westernového ježdění či přímo pravidelně vystupují v rámci programu westernových městeček, případně je sami provozují. „Máme tady program, děláme právě pro veřejnost taky. Je to v podstatě takové živé muzeum amerického západu, když se to tak řekne v kostce, protože tady můžou vidět,

²¹² MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 24.

²¹³ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 24.

jak to vypadalo v traperském táboře. (...) Jak to vypadalo u indiánů v táboře, jak vypadala zlatokopecká bouda, zlatokopecký kemp, kde se rýžovalo zlato v těch korytech a takhle, takže tady máme takové stanoviště. Šerif tady má svůj domeček, takže tam je šerifova kancelář."²¹⁴ Velmi oblíbená jsou taneční vystoupení současných pow wow tanců, která jako jedna z mála aktivit ukazují moderní kulturu. I když i zde je jistým úskalím náboženství v podobě obřadních tanců. „Znám pár těch skupin, řekl bych, minimálně v jedné opravdu jsou dobří tanečníci, dokonce velice dobří. Myslím si, že i když je bude pozorovat native, tak řekne, že tančí velice dobře. Jako prezentování, proti tomu nic nemám, pokud tam nebude říkat takový to, my jsme native. Tak to ne, nejsou native. Horší to bude s prezentací třeba Jingle Dance, určitě to sama víš, ale třeba Jingle Dance je posvátný tanec, stejně jako třeba Hoop Dance. Jsou to léčitelství tance a člověk, který tohle tančí, by k tomu správně měl mít povolení od někoho z tanečníků nebo tak, že může tady tenhle tanec tančit. Nicméně pokud to někdo dělá dobře a s čistým srdcem, nic proti tomu nemám. Je potom škoda, že jsou skupiny, které prezentují indiánský vystoupení a stále se jakoby předhazuje díky tomu lidem nějaká fikce, že indiáni vypadají a žijí, jak před dvě stě lety. Je něco jiného udělat vystoupení moderních tanců, který se drží v dnešní době a je něco jiného ukazovat lidem tance a to jak indiáni vypadali před dvě stě roky. Díky tomu je tady ta naivní představa, spousta lidí tu představu má, svým způsobem díky panu Karlovi Mayovi, že indiáni žijí prostě v týpi a tak. Není to pravda.”²¹⁵ Do těchto aktivit se příležitostně zapojuje i organizace Indian Corral a shromažďuje tak finance na nákup tábořišť.

Netradiční aktivitou bylo pořádání letních dětských táborů pro širokou veřejnost. Jejich náplň byla tvořena tábornickým životem a indiánskými řemesly. „I po tom týdnu měl člověk radost, že odjžděli a něco si v sobě odváželi. Něco v nich zůstávalo, i třeba to, že se naučili rozdělat oheň nebo si uvařili čaj na ohni nebo že si dokázali rozpoznat 2, 3 bylinky. Dneska děti nezajímá celkem, co tu roste. Nebo z čeho si můžou uvařit čaj. Nebo že si umí udělat placku na ohni. (...) A je jedno, jestli tam běhají v korálkových věcech nebo prostě

²¹⁴ Tamtéž; str. 9.

²¹⁵ TUČEK, Petr. Interview. Brno, 28. 3. 2014; str. 21.

nějakým oblečení.”²¹⁶ Konaly se úspěšně po osm let a skončily až pro nedostatek vedoucích.

3.2.3.3. Literatura a další

Originálním nápadem byla distribuce literatury na akcích českých indiánů. Kvalitní informace byly dlouho nedostatkovým zbožím, ke kterému se otevřely dveře po revoluci, avšak jen málokdo měl dostatek financí a jazykové znalosti na to, aby si pořizoval zahraniční knihy. V rámci kmenů a různých skupin přátel se příležitostně objevily aktivity pořizování knih přímo z Ameriky²¹⁷, ale většina českých indiánů byla odkázána na zdejší trh. Řešením se pro mnohé stala aktivita Bohuslava Šváry s názvem *Knihy od Akiho*. „(...) *moje řešení bylo, že prostě tady existují lidé, kteří si překládají doma do kapsy. Občas to samizdatově nějak vydají a někde se to pokoušejí prodat. (...) takže jsem nabídnul vlastně to, co můžu, to co umím. Umím jezdit na všechny akce, umím prodávat, konec konců jsem vyučený prodavač, a takže jsem postupně obešel všechny tyhle lidi i organizace, včetně Indian Corralu, který má nějaké svoje překlady, a nabídnul jsem jim, že jim to za, některým za nějaký mírný rabat, některým zcela zadarmo, že jim to budu prodávat, ale že mi musí poskytnout vždycky dva výtisky té dané věci zadarmo. Jeden pro mojí potřebu a druhý pro potřeby knihovny Indian Corral, která je tím pádem získávala a získává dodneška zadarmo.*”²¹⁸ Přirozeně se jedná o záležitost šedé ekonomiky určené výhradně pro členy subkultury. V dnešní době internetu je zájem o tyto indiánské samizdaty mnohem menší, nicméně stále plní funkci dostupných informací pro méně jazykově vybavené.

Prodeji literatury zaměřené na severoamerické indiány, historii osídlování Ameriky, osudy traperů a různých dobrodruhů a další se věnuje Jan Zámyslický.²¹⁹ Ten svůj sortiment rozšířil o tradiční anglické hliněné dýmky a vlněné deky. „*Klasické anglické deky indiánského a kožešinového obchodu značek Witney, Hudson's Bay a Trapper Point, za nimiž stojí více než třísetletá tradice. Investice do takovéto deky sice není nejnižší, ale*

²¹⁶ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 16.

²¹⁷ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín. 21. 4. 2014; str. 3.

²¹⁸ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 20 - 21.

²¹⁹ Aweho Trading Post, www.tradingpost.wz.cz.

*pokud se pro ni rozhodnete, máte jistotu, že za své peníze získáte opravdu to nejlepší! Tyto deky spojují indiány, trapery, polárníky a další větrem ošlehané muže vyžadující nejvyšší možnou spolehlivost v drsných podmínkách, s nejvyšším luxusem, jenž je oceňován i britskou královskou rodinou.*²²⁰ Obchodních artiklů a výrobců je velká škála, kontakty na alespoň některé z nich jsou uvedeny na internetových stránkách Indian Corralu.²²¹

3.2.3.4. Kritika

Obchodování ať už s výrobky, určitým materiálem i taneční vystoupení jsou často podrobována kritice za údajné vykrádání kultury severoamerických indiánů.²²² Kmeny původních obyvatel se snaží udržet své tradice a zvyky a dále je rozvíjet. Po desetiletích útlaku, represí, rasové diskriminace mají konečně šanci se vrátit k tradicím a hodnotám svých předků. Jejich situace je často neutěšená. Bojují s nezaměstnaností, se závislostmi na alkoholu a drogách, ovšem to až jako důsledek bílé západní kultury.²²³ Je tedy pochopitelné, že se snaží své kulturní dědictví chránit. Na druhou stranu sami oceňují, když vidí svou kulturu prezentovanou autenticky, pravdivě a s respektem.²²⁴

Velké diskuse se vedou ohledně replik posvátných předmětů. *„Já jsem to vlastně taky dřív odsuzoval. Že indiánská kultura se nemůže zpeněžovat a podobně, ale záleží, co člověk dělá. Kdybych dělal, já nevím, kopie medicinových vaků nebo kopie čapek psých vojáků a já nevím, co a prodával to někde do muzea. Nebo kdybych dělal třeba kopie a prodával to za originály. To vnímám jako určitý podvod, ale když někdo umí to indiánské řemeslo natolik dobře, že je někde v Americe kupec, který si to koupí, tak proč ne.*²²⁵ V dnešní době se většina výrobců přiklání k názoru, že vydávat své výrobky za originály je neetické. Otázka respektu je však mnohem složitější. Velmi úzce totiž souvisí s úrovní znalostí výrobce o historii kmene a jeho duchovních tradicích. Indiánská materiální kultura má totiž i výpovědní hodnotu duchovní.²²⁶ To, co může na první pohled vypadat jako obyčejný vak

²²⁰ <http://tradingpost.wz.cz/deky.htm>; cit. 5. 6. 2017.

²²¹ <http://indiancorral.cz/cz/index.php?p=obchodnici>; cit. 5. 6. 2017.

²²² GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 15.

²²³ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 19. TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 17.

²²⁴ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 6. SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec. 17. 4. 2014; str. 6.

²²⁵ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 17.

²²⁶ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 9.

na potraviny či pytlík na ocílku, je leckdy ve skutečnosti předmět spojený se spiritualitou a je vnímán jako posvátný. Jeho výroba mohla být v minulosti spojena s obřady a modlitbami a často byla svěřována zvláštním spolkům vyšíváček. Velký odpor panuje vůči replikám štítů, které byly zdobeny výjevy z vizí a byly tedy náboženským předmětem. „(Někdo) vyrobí štít, protože se mu líbí, ale už neví k tomu ten příběh. Neví, že to je štít z vize a neví, co ta vize znamenala a tím pádem v podstatě ovlivňuje trošičku toho, kdo si to od něj koupí. Protože ten, co si to od něj koupí, už musí bojovat trošku s tou silou, s energií, kterou ten štít pořád v té malbě má. On ji nemá takovou, jakou ji měl, protože ten indoš samozřejmě si musel projít určitým obřadem, ta síla se tam nějakým způsobem dostává do toho štítu a hlavně ta síla se tam pěstuje. Žádná věc sama o sobě. Rozumíš, nemá nějakou absolutní sílu. Ona má nějakou počáteční energii, kterou má, díky tomu, že existuje, ale tu duchovní záležitost a podobně to, ta duchovní záležitost se do toho dávala, tím, že se obnovovaly ty medicíny, že se vytahovaly, že se u toho modlilo, že se u toho dělaly různé obřady. To byly věci, který ty věci nabíjely a které tu sílu té medicíny umocňovaly.”²²⁷ To samé se týká medicínových vaků, spolkových předmětů a podobně. Dalším úskalím jsou vyšívky, které byly původně určeny k užívání jen v rámci rodiny či určitého spolku.²²⁸ Přístup k replikám posvátných předmětů se samozřejmě vyvíjí a je velmi individuální. Jiné pojetí je u osob, které se věnují čistě oživené historii a u lidí, kteří respektují tradice současných amerických indiánů. Zástupci z řad living history jsou mnohem shovívavější.

Obdobná polemika se vede okolo prodeje dravčích, především orlích per, která jsou v indiánské tradici taktéž vnímána jako posvátná. Jejich nošení je znamením výjimečnosti jejich nositele. Obdobnou funkci měla kdysi i ve střední Evropě. „Na Slovensku chlapi nosívali na klobouku orlí pero a taky to orlí pero nemohl nosit jen tak někdo. To orlí pero značilo určitou prostě věc, za kterou ten člověk byl velice ceněný, takže v podstatě, i u nás to orlí pero mělo velikou váhu. Takže to není jakoby jenom, že tam za louží. Přece jenom je to pták, který létá nejvýš.”²²⁹ Nákupem orlích per nemusí člověk zákonitě podporovat pytláctví, neboť jsou lidé, kteří se prodeji per věnují díky svým kontaktům se sokolníky,

²²⁷ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 31.

²²⁸ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 22.

²²⁹ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 17.

jedná se tedy o pera z přirozeného přepeřování. Pokud je takový člověk navíc v kontaktu s příslušníky kmenů, kteří se získávání a prodeji per historicky věnovali, může se kupec navíc dozvědět i spoustu zajímavých informací. „Že indiáni ta pera nevnímali jenom jako péra, ale studovali i ty kresby na těch pérech a různé kresby na těch pérech, měly různý význam. Že péra s určitými kresbami se vůbec nedávaly na čelenku nebo s takovými kresbami naopak na čelenku patřily. Nebo, že péra s takovými kresbami se dávaly jenom do těch nejposvátnějších vaků a vyhledávaly se prostě a byly ceněné víc než třeba čtyři čelenky. A změní ti to pohled i v tom třeba, že spousta lidí, nebo spousta indiánů si myslí, že taková ta z těch bílo-černých, tak, že to je nejvzácnější čelenka, ale to vůbec není pravda. Tam byly daleko vzácnější čelenky a vzácnější péra. Byly třeba medvědí péra, který to jedno péro mělo cenu větší než celá jedna ta čelenka. (...) Na některých starých fotkách jsou vidět třeba starý svatí mužové a mají před sebou různý takový harampádí z těch vaků medicínových (...). A pak najednou vedle nohy mu leží dvě péra.”²³⁰ Také se poukazuje na fakt, že pero jako takové je mrtvé.²³¹ Proměna v posvátný předmět přichází s vědomím toho, proč jej máš, začneš mu prokazovat úctu, uložíš ho na správné místo a staráš se o něj.²³²

Obchod však od samého počátku vyvolával i konfliktní situace, které byly často čistě projevem lidské řevnivosti a závisti.²³³

3.2.4. Každodennost

Promítnutí koníčku do každodenního života bylo pro narátory ze začátku těžko specifikovatelné, mnozí poukazovali na to, že je to spíše otázka pro vnějšího pozorovatele, neboť oni sami tyto projevy často nevnímají, jsou pro ně přirozenou součástí jejich životů.²³⁴ Přesto se podařilo poukázat alespoň na některé z nich týkající se indiánských jmen, stylu oblékání a úpravy zevnějšku, stylu bydlení, oblast partnerství a rodičovství a

²³⁰ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 33 - 34.

²³¹ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 50.

²³² KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 35.

²³³ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 23 - 24. SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview*. Liberec. 17. 4. 2014; str. 19.

²³⁴ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 26. KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 24. GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 24.

obchod s indiánskou kulturou.

Hypotéza vlastního slangu subkultury se nepotvrdila, jde spíše o přejímání anglických názvů pro vybavení a materiály, které v českém překladu zní nepřírozeně a nevystihují přesně jeho použití v indiánské kultuře např. rawhide - surová kůže, quillwork - výšivka urzoními ostny, ale i užití urzoních ostnů k jiným stylům zdobení. V některých případech se užívají názvy v indiánských jazycích např. initi - potní chýše, wačipi - taneční slavnost starého stylu.

3.2.4.1. Jména a přezdívky

Asi nejvýraznějším prvkem, který označuje členy subkultury je užívání indiánských jmen a různých přezdivek. I tato tradice úzce souvisí s kořeny indiánského hnutí v trempinku a woodcraftu, které byly ovlivněny romantikou dobrodružných knih, jež přímo vybízely k dávání jmen a přezdivek. Zajímavým faktorem spojeným s užíváním přezdivek je anonymita. Díky plošnému užívání přezdivek mnozí dlouholetí známí a kamarádi ani navzájem neznají svá civilní jména. Tato „nejvyšší forma pankáčství“ znesnadňovala komunistickému režimu monitorování trempinku, woodcraftu a českých indiánů a i v dnešní době je pro některé formou vyhrazení se vůči systému²³⁵.

Lidé svá jména dostávali různým způsobem, ať už je získali za splněnou zkoušku po vzoru woodcraftu, na základě nějaké události po vzoru trempinku či jim bylo jméno vybráno a uděleno komunitou, případně jej získali přímo od indiánů. Zajímavé je, že byť jsou tato jména všeobecně známa, tak o tom, jakým způsobem, kde a kdy vznikla, se běžně nemluví. Je proto nanejvýš zajímavé se u tématu zastavit a podívat se na několik příkladů. Jména, která přetrvala z dob woodcraftu, si jejich majitelé museli vysloužit. *„Já jsem ho nedostal, já jsem si ho musel nějakým způsobem zasloužit. V podstatě splnit zkoušku vigilií, kdy jsme byli jako vybraný bojovníci z Neskenonu vysílání na, říkalo se tomu, na Skálu bdění, kde jsme museli rozdělat oheň, udržovat ho celou noc a ráno jako na důkaz toho, že jsme ho udržovali a vydržel nám do rána, tak jsme ho museli přinést v nějaké nádobě z přírodního materiálu nebo prostě pomocí něčeho necivilizovaného donést žhavé uhlíky do*

²³⁵ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 26

tábora a na důkaz toho, že jsme tu zkoušku splnili, tak jsme museli na sněmovišti před šamanem rozdělat oheň. A ve chvíli, kde jsme tuhle zkoušku splnili, tak na následujícím sněmu nám při obřadu bylo uděleno lesní jméno. Byl to jeden z mnoha takových hodně zajímavých obřadů, kdy vlastně šaman napsal tu původní přezdívku nebo jméno na svitek březový kůry, který hodil do ohně a říkal lidem, aby se podívali, jak tohle jméno shoří a aby na něj všichni zapomněli. A na nový kus březové kůry napsal lesní jméno, které jsme si vybrali (...) a bylo to vnímané v té době i jakoby nějaká pocta.”²³⁶

Existuje ale také názor, že jméno by měl člověk vždy dostat. Různé skupiny a kmeny českých indiánů měli a mají svá pravidla dávání jmen, často spojená s obřadem dávání jména. Otázkou zůstává, zda se jméno chytne a začne se používat. Někteří členové subkultury, byť se v ní pohybují i dvacet let, jsou nadále známi pod civilními jmény. „(...) právě na jednom z těch pow wow, kdy k nám přišel (kamarád) do týpí a kouřil oheň, pak přišel znovu, zase mi zrovna kouřil oheň a pak jednou přišel do týpí a řekl, ty se budeš jmenovat Žena bez ohně. Já si to zjistím, jak se to řekne lakotsky. Takže mě tak pojmenovali, byly tady i pokusy, že se mi bude říkat Petašniwin, lakotsky a párkrát mi tak někdo řekl, nebo se to tak někde napsalo, když jsme si vydávali ten indiánský časopis v Brně, ale nepoužívá se to. Mě prostě zůstalo to jméno Kamča i v indiánském životě.”²³⁷ Zdá se, že pokud jde o jména spojená s nějakou událostí, musí se opravdu vrýt určitému počtu lidí do paměti, kteří jej pak v první fázi užívání udrží při životě. Takovým jménem je Kotlík. „(...) když vlastně s námi poprvé vyrazil k Wagnerovi, tak si tam koupil takový litinový kotlík (...) a do dneška všichni, jak jsme tam s ním byli, tak vidíme, jak si sedl na ten trávník, měl ten kotlík takhle před sebou a takhle ho plácal (naznačuje poplácání kotlíku), plácal kolem a říká, ty můj kotlíku, co já budu v tobě vařit? A stejný obrázek následoval, když jsme se vrátili sem do Kdyně a on tady přesně seděl, tady na tom líně a přesně takhle měl před sebou ten kotlík, koukal se na něj, usmíval se jak s prominutím, měsíček na hnoji a prostě, no, takový člověk nemůže mít jiné jméno.”²³⁸

Jména a přezdívky se vyskytují, jak ve své české formě, tak přeložené do různých

²³⁶ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 20.

²³⁷ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 27.

²³⁸ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 29.

indiánských jazyků a nemusí být trvalé. Někdy se v rámci kmenů a skupin záměrně měnily, aby lépe reflektovaly charakter svého nositele. Mezi českými indiány se však změny jmen neobjevují často. Nově dané jméno totiž většinou nepřežije. Změny jmen byli a částečně stále jsou spojeny především s préríjními kmeny. Tradičně bylo dáváno jméno při narození, pak v období dospívání a dospělosti. Jména se měnila i za účelem urychlení léčení.²³⁹ V minulosti se ale také mohlo stát, že jeden bojovník měl ve stejné době různé jméno v jiných kmenech. Což je úskalí, na které nyní naráží historici či antropologové.²⁴⁰

Romantická hra se jmény je protipólem stále živé tradice mezi americkými indiány, kde je jméno nejen označením, ale zároveň má duchovní rozměr. Mezi českými indiány je jen málo těch, kteří jméno získali od svých indiánských přátel. Jedním z nich je Dušan Hanák. „Ty lidi, kteří mají právo dávat jména, většinou to bývají starší lidi, protože mají už hodně zkušeností, tak oni vypráví čtyři příběhy ze svého života, nějaké zásadní, důležité a na základě těch čtyř příběhů vytvoří jedno jméno, které je nějakým způsobem, je propojeno s těmi příběhy. Takže tam je linie, nějaký prvek, který spojuje všechny ty příběhy dohromady. A když potom to jméno člověku dají, tak mu vlastně dávají ten svůj úspěch a dávají mu sílu z těch příběhů. Takže to už potom není právě jenom ta přezdívka, ale člověk pak čerpá sílu skrz to jméno z činu někoho jiného. Pro ty indiány je to obrovská pocta. (...) A to jsem potom pochopil právě ten rozdíl toho vnímání, že to už potom není hra, jakože to patří k té kultuře mít indiánské jméno, ale že tam je větší návaznost na skutečnou sílu toho jména a ta potom pomáhá tomu člověku dál v životě a vede ho.”²⁴¹ Z výše řečeného je zřejmé, že není podstatou dostat jméno od některého z indiánů, jak se vypráví v indiánských vtipech či objevuje ve filmech: „Indiáni jedou autem a přisedne si k nim běloch, který říká, že je velký zájemce o indiány a studuje tu kulturu a tak dál. A oni zrovna nemají za co natankovat, tak ten jeden z těch mladších indiánů mu říká, hele, za dvě stovky ti dám jméno. A za tři ti k němu přidám i pero do vlasů.”²⁴², takové jméno by bylo na stejné úrovni jako jména dávaná zde v České republice. Tím zásadním rozdílem je žití

²³⁹ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 27 - 28.

²⁴⁰ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 28.

²⁴¹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 10.

²⁴² ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 28.

duchovní tradice, pro jejíž následování není nové jméno nutností, jak také poukázali dva členové německé indiánské subkultury, kteří běžně užívali svá civilní jména.²⁴³

Tradice přijetí existujících jmen, u některých kmenů se dědí po předcích, se také možná dočká napodobení u nás. Někteří ze starších generací českých indiánů, totiž uvažují o darování svého jména, které během svého působení v hnutí proslavili²⁴⁴. Je ovšem otázkou, zda se s nimi noví nositelé ztotožní a zda vůbec budou v koníčcích svých otců či strýců pokračovat.

3.2.4.2. Styl oblékání a úpravy zevnějšku

Na první pohled viditelným znakem, který členy subkultury odlišuje, je jejich zevnějšek - styl oblékání, úprava vlasů a doplňky. Tradice nošení drobných indiánských předmětů, různých vyšívaných váčků a pytlíků je opět spojena s trempinkem a woodcraftem, kde se tyto doplňky objevovaly dlouho před vytvořením samostatné subkultury českých indiánů. Především v devadesátých letech v období velkého rozkvětu zájmu o severoamerické indiány se příslušníci českých indiánů hojně krášlili korálkovými náhrdelníky, náramky či náušnicemi a vyšívanými pytlíky, ale zdobila se i osobní auta. „*Když jsi přijela třeba na valnou hromadu nebo kamkoliv, tak ty auta jsi poznala, polepený nálepkami, teď perí pověšený na zrcátkách, teď ty lidi většinou nosili džínový bundy s kožíšky a džíny a různé nášivky s indiánským tématem a placky a baseballky a klobouky. Ta móda je jasná. Teď se nosí prsteny a každý nějaký náhrdelník, korálky. To vždycky poznáš ty lidi.*”²⁴⁵ V posledních letech se vyšívané doplňky již tolik neobjevují, převažují spíše moderní šperky. Běžným oblečením jsou trička a mikiny s romantickými obrázky indiánů, logy z pow wow či jiných akcí, logy indiánských kapel a podobně.²⁴⁶

Pro mnohé, kteří se začali o indiány zajímat už v osmdesátých letech či dříve, byly dlouhé vlasy výrazem revolty, vzdoru a vyhranění se vůči většinové socialistické společnosti. Pro některé tento vztah přetrvává i vůči kapitalismu, ať již ve formě dlouhých

²⁴³ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 54.

²⁴⁴ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 28. ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 28.

²⁴⁵ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 38.

²⁴⁶ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 8. HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 8.

vlasů²⁴⁷ či naopak číra.²⁴⁸ Tyto úpravy se většinou prvotně potýkaly s nesouhlasem rodičů, kteří nechtěli, aby se jejich synové tímto způsobem vyhlašovali, byť pro některé to byla čistě součást hry na indiány. Rodiče svůj boj většinou prohráli, neboť vizáž je stěžejní součástí oživené historie. „*O tom to celý je, že to člověka změní ta image toho indiána, na kterého si hrajeme, a od toho se to pak odvíjí. Což dneska můžu říct, že opravdu, já nevím, minimálně padesát procent té vizáže tvoří toho člověka, který se o to hoby zajímá. Takže stejně jako u lidí, kteří se zabývají préríjními indiány, mají dlouhé vlasy a vědí, proč je mají dlouhé, tak já mám dneska vlastně takhle ty oholené, že mám ten pruh a vzadu tu skalpovou kadeř a taky vím, proč to mám. Protože to prostě k tomu patří.*”²⁴⁹ Jak číro, tak dlouhé vlasy s sebou nesly řadu předsudků ze strany většinové společnosti. Úpravu vlasů si proto muži museli ustát nejen u rodičů, ale i v zaměstnání.²⁵⁰ Dnes je situace lepší, alespoň pokud jde o dlouhé vlasy. „*V Lucerně je to dobrý, protože tam když jdu tancovat v tom kvádru s tou vyholenou hlavou, tak si myslím, že to je masakr pro spoustu lidí (...) hlavně když lidi nečekají, co ten pankáč tam jde na ten parket dělat a já si to umím užít. Já si jdu zatančit klidně úplně první v Lucerně, to mě nevadí, protože tancování miluju a baví mě.*”²⁵¹ Obdobné předsudky panovali i ohledně náušnic, které jsou u indiánů zcela běžné, ovšem v evropské kultuře byly dlouho vnímány jako prvek ženský a pro muže tedy zneuctvující.²⁵² Ale i ty, si čeští indiáni prosadili. Žen se přirozeně tato témata netýkají, protože dlouhé vlasy a náušnice jsou u nich vnímány jako něco přirozeného.

Ryze mužským tématem jsou také vousy, okolo kterých se vedly dlouhé diskuse, které většinou končili tvrzením, že indiáni vousy neměli a nemají, a že tedy i muži z řad českých indiánů by vousy nosit neměli. „*Já jsem přijížděl na tábory tím, že jsem si oholil vousy, nechal jsem si krátký knír a tam jsem si pak holil knír do hladka. (...) Indián ve vousech. To u mě není žádný indián. Něco tomu musím přinést. Něco tomu musím obětovat. Takový problém to není a já to měl v řidičáku a v občance, to znamená, že to byla svízeľ, protože se*

²⁴⁷ MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 39.

²⁴⁸ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 11.

²⁴⁹ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 16.

²⁵⁰ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 38.

²⁵¹ MOUKA, Petr. *Interview*. Praha, 25. 3. 2014; str. 17.

²⁵² TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 13 - 14.

mi taky stalo, že mě zastavil policista a řekl mi, pane řidiči, vy máte vousy tady v dokladech a nemáte je! (...) Takže každý rok jsem vědomě podstupoval to, že můžu mít problém. Ale přesto jsem to každý rok udělal, vidíš fotky. Když ti ukážu proti fotky trempský, tak jsem ve vousech. (...) Zase dorostly během zimy.”²⁵³

3.2.4.3. Styl bydlení

Okouzlení indiánskou kulturou přirozeně zasáhlo i do stylu bydlení českých indiánů. Někteří se snaží žít, co nejbližší přírodě v dřevostavbách nebo alespoň v rodinných domcích na vesnicích²⁵⁴, ovšem nejvíce se zájem promítl do interiérů. Vystavování indiánských předmětů často vlastních výrobků, obrazy indiánů, fotografie z táboření, to vše je běžnou součástí většiny domácností. Vzhledem k tomu, že romantika a malebnost věcí je jedním z hnacích motorů subkultury, je jen přirozené, že je přenesena i do obydlí svých členů.²⁵⁵ Kdo měl možnost, přenesl si do interiéru i kouzlo ohně v podobě krbu.²⁵⁶ V téměř každé domácnosti se, hlavně v devadesátých letech, nacházela lakotská či černonožská lenoška vyrobená z vrbových proutků a obecně nábytku bylo spíše méně než více. Inspirací byl pro mnohé styl bydlení náčelníka Bílého Wampumu Daniela Hoffmana, ale i americké časopisy se stylizovanými interiéry. „*Když jsem bydlela právě s náčelníkem, tak se to projevovalo velice, protože to nebylo, že bychom věci z táboření šouply do garáže. Jednak jsme garáž neměli a jednak právě jsme tím celkem hodně žili, takže se to rozvěsilo po zdech v obýváku. Samozřejmě taky po vzoru možná u Wambliho, který taky měl ten byt celý obložený těmi výrobky indiánskými a knížkami. Nám se to hrozně líbilo, jak v tom žije, takže asi nás to taky ovlivnilo, takže jsme měli obýváku a všude něco viselo. (...) to je pravda, že jsme měli svérázný obýváku. Možná o tom ani nemluví, protože mě to nepřijde zvláštní. Protože pro mě to bylo normální, že v obýváku nemusí být gauč. Měli jsme tam takový jako vyvýšený podium a na tom podiu byli kožešiny a právě dvě indiánské lenošky, takové ty rohože, které visí a o které se indiáni opírají, když sedí na zemi, na trojnohách. A pak*

²⁵³ PLUHAŘ, Antonín. *Interview*. Praha. 23. 4. 2014; str. 37.

²⁵⁴ KONEČNÝ, Roman. *Interview*. Kdyně, 3. 4. 2014; str. 24.

²⁵⁵ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín. 21. 4. 2014; str. 9. KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 8 - 9.

²⁵⁶ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 8.

kolem ty výrobky a ty věci poskládaný a dýmky."²⁵⁷ S přibývajícím roky se tento styl proměňuje a stává se pohodlnějším. Lenošky nahrazují sedačky²⁵⁸, spaní na zemi postele²⁵⁹, vrací se televize, která v devadesátých letech některých v „ortodoxních“ domácnostech nebyla²⁶⁰. Někdy jde o nutný kompromis vzhledem k rodičům či prarodičům a leckdy také vzhledem k partnerkám a manželkám.²⁶¹

3.2.4.4. Partnerství a rodičovství

Zájem o severoamerické indiány silně vstupuje též do oblasti partnerství a rodičovství. Dá se říci, že většina aktivních členů subkultury jsou muži, kteří se shodují se v přání, aby s nimi jejich partnerky zájem o indiány sdílely. Mnoho žen se rozhodne koníčku věnovat jen kvůli svým partnerům. Pokud vztah nevydrží, ale indiáni je mezitím oslovili, hledají si v komunitě nového partnera, mnohem častěji však koníček opouštějí.²⁶² Ideálem však zůstává situace, kdy se oba věnují tomuto koníčku. *„Já jsem v té době, asi taky i díky těm ambicím, tak jsem prostě chtěl ženskou, která sama s těmi indiány něco má společného. Protože když jsem před tím měl děvčata jiný, který se těmi indiány zabývaly buď kvůli mně, nebo vůbec, tak to dříve nebo později prostě na něco narazilo.*"²⁶³ Přirozeně i ženy, které se o indiány zajímají, upřednostňují partnery se stejným nebo alespoň podobným zájmem. Častým úskalím takových vztahů však bývá nedospělost a nevyzrálость mužských protějšků, která jde do jisté míry ruku v ruce s romantičností koníčku.²⁶⁴

V partnerství v rámci subkultury nejde jen o sdílení zájmu, ale v některých záležitostech i o přebírání indiánských zvyklostí, ať se jedná o námluvy, svatby či rozchod páru.²⁶⁵ *„A říkám, tak já to teda zkusím jako ten indián. Tak jsem vytáhl flétnu, co jsem si pořídil, tu správnou melodii k tomu, sedl si za týpí. A začal jsem tam do toho foukat. Ne, že by to znělo nějak šíleně ošklivě, to ne, bylo to docela hezká melodie i hezké hraní. Všichni v*

²⁵⁷ ČERNÁ, Kamila. *Interview*. Mohelnice, 10. 4. 2014; str. 26.

²⁵⁸ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 9.

²⁵⁹ PLUHAR, Antonín. *Interview*. Praha, 23. 4. 2014; str. 20.

²⁶⁰ KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview*. Plzeň, 25. 3. 2014; str. 15.

²⁶¹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 8.

²⁶² GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 45. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 44.

²⁶³ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 10.

²⁶⁴ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 10.

²⁶⁵ GIESL, Tomáš. *Interview*. Šumperk, 10. 4. 2014; str. 40.

tom týpí, ve všech týpích okolo přesně věděli, o co se snažím, o co jde. Andrea byla absolutně tvrdá. Nezabrala na to. A po nějakých dvou, třech hodinách mého usilovného snažení za tím týpím, najednou slyším zevnitř Andreu. Prosím vás, kdo tam pořád tak debilně hraje. (...) Pak to teda Andree vysvětlili, takže za nějakých pět minut vyšla ven a přišla. No a více méně od těch Velikonoc jsme spolu.”²⁶⁶ Mnoho českých indiánů slaví dvě svatby, jednu civilní a jednu indiánskou. Ty se většinou slaví na pravidelných tábořeních, tak aby se jich mohlo zúčastnit co nejvíce lidí. Komunita však zažila i několik rozchodů, kdy manžel našel své věci na hromadě před týpím. Důvodem je tradice préríjních kmenů, kde bylo týpí majetkem ženy.

Zarážející je rozdíl v chápání tradiční role ženy u indiánských kmenů českými indiány. Někteří se přiklánějí k názoru, že ženy u indiánů byly v podřadném postavení vůči mužům, že byly vystaveny nejen těžké práci, ale i agresivním projevům.²⁶⁷ Jiní poukazují naopak na výsadní postavení indiánek. Zdánlivé přejímání autoritativního postoje muže vůči ženě zároveň souvisí s tradičním pojetím partnerských vztahů. „*Ta žena v historii taky byla ceněna jako nositelka života a taky byla svým způsobem uctívána od těch chlapů za to, že zastávala tu domácnost, byl k ní držen nějaký respekt. (...) Myslím si, že pokud chodí oba dva do práce, tak by se oba dva měli samozřejmě dělit o domácí práce, to je logické, ale dle mě, aby byla rodina zdravá, aby bylo všechno v pořádku, tak žena by měla být doma s dětmi. Chápu kariérismus, jako dosáhnout nějakých výsledků, jako nějakého ocenění ve společnosti, kdesi cosi, na druhou stranu si myslím, když přijdou děti. Co je víc? Vždyť co je víc než rodina? Nic. A to místo té ženy u těch dětí. (...) Žena nesla na bedrech celou tady tu tíhu. A za to si jí vždycky cenili. Ano. Ono to tak bylo dřív i u nás. Já na tom opravdu neshledávám nic špatného, pokud prostě je tam to ocenění té ženy, pokud se tohle vytratí, tak je to špatně samozřejmě.*”²⁶⁸ Obecně však platí, že pozice žen v rámci různých aktivit subkultury je stejná, jakou mají ženy doma.²⁶⁹

²⁶⁶ ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 11.

²⁶⁷ ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 10. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 44.

²⁶⁸ TUČEK, Petr. *Interview*. Brno, 28. 3. 2014; str. 23 - 24.

²⁶⁹ VESELÁ, Miroslava. *Interview*. Hosín, 21. 4. 2014; str. 16. MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 44. ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 10.

Generace žen aktivní v devadesátých letech, v době největšího rozkvětu hnutí, kdy často jezdilo více žen než mužů, ať už šlo o bývalé trempky, woodcrafterky, jezdkyňe na koních, obecně ženy se vztahem k přírodě a tábornictví, s přibývajícím věkem, starostí o domácnost a děti a změnou preferencí z koníčku odchází. „*Mě to přijde, jak hovníval s kuličkou, že ze začátku je malinká, tak to jde všechno super a teď se to tam nabaluje a teď je ta koule ohromná a už nemám energii na to, věnovat se tady tomu koníčku. Už mi kolikrát je to i na obtíž, protože zase ty děti a domácnost a z práce a honem a teď večeri a vyzvednout děti na kroužkách a honem úkoly a stále takový ten kolotoč. A když se jede tábořit, tak zase dva dny předem, ježišmarjá, co s sebou. Už se z toho víc stresuju, už to není v takový pohodě, jak to bylo ze začátku, to už přemýšlím, co s sebou, aby měli všechno a co uvařit a co tam budu vařit. A, ježišmarjá, teď přijedeme z táboření až bůhví v kolik večer a děti vykoupat a jestli mají úkoly, připravit do školy. Teď nic nevybalím, padnu v jedenáct mrtvá do postele, druhý den hotová vstávám do práce, čtrnáct dní uklízím po táboření, už to pak není ono.*”²⁷⁰ V dnešní době tak jezdí mnohem více mužů.

Děti přirozeně vyrůstají v blízkém kontaktu se subkulturou, účastní se táboření a různých dalších aktivit. S pubertou pak často přichází vlastní zájmy a koníčky. Potřeba oddělit se rodičů a dělat něco jiného.²⁷¹ Pouze minimum dětí českých indiánů u koníčku zůstává, a pokud ano, tak často s určitým přesahem, ať už je to zaměření na westernové ježdění či moderní pow wow kulturu.²⁷²

²⁷⁰ ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview*. Ústí nad Labem, 4. 4. 2014; str. 6.

²⁷¹ HANÁK, Dušan. *Interview*. Přílepy, 18. 3. 2014; str. 11.

²⁷² MRÁZ, Milan. *Interview*. Praha, 2. 4. 2014; str. 45.

4. Závěr

Česká indiánská subkultura dnes čítá asi 200 dospělých aktivních členů.²⁷³ Není tedy nijak výraznou skupinou v rámci většinové společnosti, avšak - díky svým komerčním aktivitám - není pojem euroindián zcela neznámý. Od svého zrodu na přelomu 70. a 80. let 20. století prošla subkultura pestrým vývojem. Nejenom, že se zcela odloučila od trempinku a woodcraftu, ale i v rámci subkultury jako takové, se vytvořily dva proudy se zaměřením na indiány plání a lesů. S přísunem informací se zvyšovala kvalita materiální výroby a i forma táboření jako takových. Po zaujetí materiální kulturou, přišlo studium indiánských jazyků, zhlédnutí se v duchovních tradicích amerických indiánů a nakonec okouzlení moderními tanečními styly. Lepší informace a možnost volně cestovat zapříčinily ještě další vymezení v rámci subkultury na osoby, které se věnují oživené historii a ty, kteří následují současné indiánské tradice. Mezi zástupci těchto dvou skupin často panuje nepochopení, nejznatelněji v otázkách respektování náboženských zvyklostí. Tato polemika prostupuje všechny oblasti a aktivity subkultury.

Aktivity českých indiánů zaštiťuje občanské sdružení Indian Corral Westerners International, působící od roku 1990, které přes úbytek členské základny stále nabízí vzdělávací akce, pořádá táboření a každoročně se spolupodílí na organizaci halového pow wow, a je schopné reprezentovat celou subkulturu, tedy jak své členy, tak i nečleny.

Mezi hlavní projevy českých indiánů patří táboření tzv. starého stylu zaměřená na oživení kulturních zvyklostí, především stylu bydlení a oblékání, vybraných indiánských kmenů. Tyto akce jsou pořádány především na kmenové úrovni, ale konají se i tábory, kam přijíždějí lidé z celé republiky jako např. letní táboření Indian Corralu. Dalšími stylovými aktivitami jsou různé výpravy a putování, kde se dodržují obdobná kritéria stylovosti jako na tábořeních. Akcemi, kde se členové setkávají v civilním oblečení, jsou valné hromady Indian Corralu, přednášky a kurzy. I v běžném civilním oblečení bychom snadno našli prvky, které poukazují na vztah těchto lidí k indiánské subkultuře. Charakteristická jsou

²⁷³ Odhad autorky.

tematická trička a mikini, indiánské šperky a specifická úprava vlasů. Kdybychom měli možnost zaposlouchat se do rozhovoru českých indiánů, slyšeli bychom zvláště znějící jména v cizích jazycích i podivná označení v češtině znějící jako magické zaklínadlo. Kdyby nás někdo z nich pozval k sobě domů, ocitli bychom se v interiéru zdobeném indiánskými výrobky, tanečním závěsem, sbírkou pazourkových hrotů i třeba fotografiemi z indiánské svatby. Zájem o severoamerické indiány se nedá jednoduše oddělit od běžného života, do kterého se více či méně otiskuje. Pro ty z českých indiánů, pro které se stal koníček i zdrojem obživy, je takové dělení v podstatě nemožné. Otázka obchodování s indiánskými předměty je samostatnou kapitolou, spojenou s mnohými úskalími opět souvisejícími s duchovními tradicemi.

Právě ono rozdělení na koníček jako volnočasovou aktivitu a životní styl s převzetím určitých filosofických a náboženských názorů je velmi zajímavým aspektem subkultury, byť je poměrně těžko určitelné, kdo náleží do jaké kategorie. Přirozeně existují jedinci, u kterých není pochyb, ke kterému proudu patří. Na druhou stranu většina osob se pohybuje na pomezí kategorií. Z oslovených 14 narátorů se pouze pro dva stal původní koníček životním stylem či lépe životní filosofií. Jsou to Dušan Hanák, který se věnuje černonožskému tradičnímu léčitelství úzce spjatému s náboženstvím kmene, a Petr Tuček, který následuje duchovní tradici kmene Krí. Oba jsou takto vnímáni i členy subkultury, někteří z narátorů na ně v tomto ohledu v rozhovorech odkazují. Další dva narátoři, Roman Konečný a Bohuslav Švára, se k tomuto pojetí hlásí, ale nejsou tak vnímáni svým okolím. Svou roli zde zřejmě hraje fakt, že na rozdíl od Dušana Hanáka a Petra Tučka, jejichž partnerky sdílí tento přístup, manželky Romana Konečného a Bohuslavy Šváry toto pojetí nesdílí, případně se vůči němu jasně vymezují. Právě Andrea Švárová přistupuje k aktivitám hnutí pouze jako k náplni volného času a nijak blíže se s tradicemi indiánských kmenů neztotožňuje, považuje se za Češku s vlastními tradicemi a morálními hodnotami. Obdobný přístup zastává i Jiří Šimberský a Jiří Sokolíček. Ostatní narátoři se nachází ve svém přístupu někde mezi těmito mantinely. Někteří blíže jedné straně, jiní blíže druhé straně. Míra inspirace a ovlivnění je těžko určitelná i pro samotné narátory.

Mohlo by se zdát, že jistým vodítkem k zpřehlednění této otázky může být generace narátorů či fakt, zda se jedná o ženy či muže. Pokud jde generační pojetí, dá se říci, že mladší generace jsou otevřenější vůči studiu a převzetí indiánských duchovních tradic oproti generacím starším. To samozřejmě neplatí stoprocentně, jak je vidět na příkladu manželů Švárových. Snad zde sehrává svůj význam i znalost angličtiny, která je nutností pro přímý kontakt s členy indiánských kmenů, a kterou jsou mnohem lépe vybaveny mladší generace. Otázka vlivu pohlaví na přístup k indiánství souvisí se zastoupením mužů a žen v subkultuře. Muži zde tvoří aktivní hybné články, kdyžto ženy jsou spíše v pozici následovnic. Zřejmě proto jsou ženy většinou méně vyhraněné a nechávají se do jisté míry inspirovat myšlenkami různých indiánských kmenů, ale nepřijímají je jako svou životní filosofii. Toto pojetí zastávají tři ze čtyř narátorek. Ani zde však nelze závěr obecně aplikovat.

Mým cílem bylo poukázat na různé přístupy v rámci subkultury. Oslovila jsem proto jedince, kteří jsou známi jako zakladatelé a průkopníci indiánství v Česku, osoby zaměřující se na řemeslnou výrobu, tanečníky a zpěváky, i čistě táborníky. Tato práce rozhodně není vyčerpávajícím pojednáním o české indiánské subkultuře. Je spíše uvedením do problematiky s nastíněním hlavních rysů jejího vývoje a poukazem na specifické znaky hnutí.

Seznam pramenů a literatury

Literatura

- BROWN, Dee: *Mé srdce pohřbíte u Wounded Knee*. Odeon, 1976.
- COOPER, James F.: *Poslední Mohykán*. Albatros, 1973.
- DEÁK, Dušan, HLÚŠEK, Radoslav, LETAVAJOVÁ, Silvia, PRIEČKO, Martin: *Alternatíva, životný štýl, identita? Niekoľko pohľadov na súčasnú slovenskú spoločnosť*. Magma. Čadca, 2010.
- HAMILTON, Charles: *Pláč ptáka bouřliváka*. Orbis, 1965.
- HENDL, Jan: *Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace*. Portál, Praha, 2005, vydání první.
- HOFFMAN, Daniel a kolektiv: *Hau, kóla - Sborník návodů na výrobu předmětů severoamerických Indiánů*. Liga lesní moudrosti, Praha, 1996.
- HUNT, Ben W.: *The Complete How-To Book of Indiancraft*. Wiley, 1973.
- JANEČEK, Petr (ed.): *Folklor atomového věku. Kolektivně sdílené prvky expresivní kultury v soudobé české společnosti*. Plot, Praha, 2011.
- SETON, Ernest T.: *Dva divoši*. Státní nakladatelství dětské knihy, 1957.
- SETON, Ernest T.: *Rolf zálesák*. Mladá fronta, 1969.
- STEUBEN, Fritz: *Tekumseh*. Albatros, 1985.
- VANĚK, Miroslav; MÜCKE, Pavel: *Třetí strana trojúhelníku. Teorie a praxe orální historie*. FHS UK, ÚSD AV ČR, Praha, 2011, vydání první.
- WILSON, Hilbert L.: *Pohádky rudých dětí*. B. Kočí, Praha, 1924.
- YOW, Valerie R.: *Recording Oral History. A guide for the Humanities and Social Sciences*. AltaMira Press, 2005, vydání druhé.
- ZOTIGH, Dennis: *Historie a vývoj pow wow*. Přeloženo a vytištěno pouze pro vnitřní potřebu Indian Corralu. 2000.

Časopisy

- *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 13. českého halového pow wow.* 15. 3. 2008.
- *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 14. českého halového pow wow.* 7. 3. 2009.
- *Pow Wow News. Oficiální zpravodaj 15. českého halového pow wow.* 20. 3. 2010.
- *Indian Hobby Courier.* Ročník 2., ROUT, 1991, čísla 7 a 10.
- *Indian Hobby Courier.* Ročník 3., ROUT, 1992, čísla 1 - 2, 6.
- *Euroindian magazin.* Ročník 1., M. Ekstein, 1994, číslo 1.
- *Poselství světa v kruhu. Časopis pro euroindiány a příznivce kultur Severní Ameriky.* Zima 2010, Reco Design.
- *Iyéska Inýla. Tichý vypravěč kmene Bílých Vran.* Číslo 2, prosinec 2004.

Rozhovory

- HANÁK, Dušan. *Interview.* Přílepy, 18. 3. 2014.
- KOHOUTOVÁ, Ludmila. *Interview,* Plzeň, 25. 3. 2014.
- MOUKA, Petr. *Interview.* Praha, 25. 3. 2014.
- TUČEK, Petr. *Interview.* Brno, 28. 3. 2014.
- MRÁZ, Milan. *Interview.* Praha, 2. 4. 2014.
- KONEČNÝ, Roman. *Interview.* Kdyně, 3. 4. 2014.
- ŠVÁRA, Bohuslav. *Interview.* Ústí nad Labem, 4. 4. 2014.
- ŠVÁROVÁ, Andrea. *Interview.* Ústí nad Labem, 4. 4. 2014.
- GIESL, Tomáš. *Interview.* Šumperk, 10. 4. 2014.
- ČERNÁ, Kamila. *Interview.* Mohelnice, 10. 4. 2014.
- SOKOLÍČEK, Jiří. *Interview.* Liberec, 17. 4. 2014.
- ŠIMBERSKÝ, Jiří. *Interview.* Liberec, 17. 4. 2014.
- VESELÁ, Miroslava. *Interview.* Hosín, 21. 4. 2014.
- PLUHAŘ, Antonín. *Interview.* Praha, 23. 4. 2014.

Internetové zdroje

- www.indiancorral.cz - oficiální stránky občanského sdružení Indian Corral.
- www.woodcraft.cz - oficiální stránky Ligy lesní moudrosti.
- www.csfd.cz - Česko-Slovenská filmová databáze.
- www.tradingpost.wz.cz - obchodní prezentace Jana Zámyslického.
- www.westpark.cz - obchodní prezentace manželů Kohoutových.
- www.dostalek.blog.idnes.cz - blog Ervína Dostálka

Seznam příloh

1. Oslovovací dopis
2. Tabulka – oslovení narátoři
3. Tabulka – realizované rozhovory
4. Průvodce rozhovorem
5. Udělení souhlasu ke zpracování a zpřístupnění osobních a citlivých údajů
6. Životní příběhy narátorů
7. Ukázka kmenových pravidel
8. Ukázky pozvánek
9. Česká pow wow
10. Fotografie z táboření